

LÖVÄNGAR I ÖSTERGÖTLAND

Förslag till naturreservat

Länsstyrelsen i Östergötlands län

Naturvårdssektionen

1969

LÖVÄNGAR
I
ÖSTERGÖTLAND

Förslag till naturreservat

Länsstyrelsen i Östergötlands län
Naturvårdssektionen
1969

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

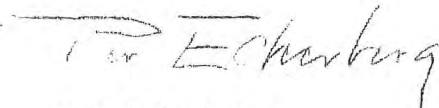
	Sida
Inledning	3
Sammanfattning, översiktskarta samt tabell med prioritering	4
Detaljkartor: Vessers udde, naturminne	N1:1
Stocklycke löväng	N2:1
PM Hallstad ängar	05 15 (9 sidor)
kartor: vegetation	A1:1
jordarter	A1:2
nuvarande slåtteräng	A1:3
förslag till naturreservat	A1:4
PM Misterfall askäng	05 13 (6 sidor)
kartor: vegetation	B1:1
förslag till naturreservat	B1:2
PM Pålsbo ängar	05 10 (8 sidor)
kartor: jordarter	B2:1
vegetation	B2:2
förslag till naturreservat	B2:3
PM Sättra ängar	05 08 (8 sidor)
kartor: jordarter	B3:1
vegetation	B3:2
förslag till naturreservat	B3:3
Detaljkartor:	
Boda löväng	C1:1
Hudda löväng	C2:1
Malmviksängen	C3:1
Västerby löväng	C4:1

10.3.1969

Lövängarna är tack vare sin synnerligen rika flora och naturskönhet en vegetationstyp, som människor i allmänhet sätter mycket stort värde på. Vegetationsformen är emellertid starkt beroende av en markanvändning, som ej längre förekommer i vårt näringsliv. Skall utsikter finnas att bevara några få lövängar åt framtiden är således snabba skydds- och vårdåtgärder nödvändiga.

Länsstyrelsen har därför gjort en specialutredning över länets ännu kvarvarande lövängar för att dels dokumentera, dels prioritera deras naturvärde. Detta har skett som ett led i pågående mer allsidigt inriktade utredningar om länets resurser av områden med speciella naturkvaliteér.

Utöver en översiktlig sammanställning hör till utredningen några promemorior i vilka konkreta förslag till reservat för lövängsnatur framläggs.

Per Eckerberg

Sammanfattning.

I föreliggande arbete redovisas en kort sammanställning över lövängar inom Östergötland som var kända för länsstyrelsens naturvårdssektion sommaren 1968. Följande lövängar har studerats i fält, nämligen Vessers udde, Stocklycke, Hallstad, Misterfall, Pålsbo, Sättra, Boda, Hudda, Malmvik och Västerby. Områdenas geografiska läge framgår av bifogad översiktskarta över Östergötland (karta 1). Ängarnas avgränsning (nuvarande eller föreslagna vid reservatbildning) samt storlek framgår av bilagda tio stycken kartor i skala 1:10 000.

Vessers udde (Vårdsnäs kommun) avsattes såsom naturminne år 1923. Därefter har området ej hävdats. Vetenskapliga undersökningar för att bl a registrera lövängsgläntornas igenväxning har pågått sedan år 1921. Vessers udde har i dag en lundartad vegetation. I framtiden bör området bevaras på samma sätt som hittills utan att några åtgärder vad gäller vegetationen vidtages d v s i kontrast till nedan föreslagna naturreservat av hävdade lövängar i länet. Förordnandet av Vessers udde som naturminne bör omändras till naturreservat.

I dag sker årligen slätter (åtminstone på mindre arealer) inom övriga nämnda områden med undantag av Misterfall. Den sistnämnda, liksom icke slagna ytor i övriga områden, utnyttjas till bete. De ovan uppräknade lövängarna har olika prägel, varför det är angeläget att flera kan avsättas som naturreservat för att säkerställa att olika för länet tidigare representativa naturtyper och kulturmiljöer blir bevarade.

Stocklycke äng kommer att ingå i ett av domänverket planerat naturreservat på Omberg. För Stocklycke ängs del igångsattes restaureringsarbeten år 1965.

Hallstad ängar (Norra Kinda kommun) är den enda löväng i Östergötland med hamlad lind i trädskiktet. Stort vetenskapligt värde samt goda rekreativsmöjligheter inklusive bad motiverar att området borde avsättas såsom naturreservat (mycket hög angelägenhetsgrad).

Pålsbo ängar (Södra Göstrings kommun) ligger på en delvis översilad sluttning och har den rikaste floran av de i föreliggande undersökning studerade lövängarna i Östergötland.

I Misterfall (Västra Kinda kommun) finns en före detta löväng där ask dominerar. Träden har tidigare hamlat. Antalet askängar i landet som helhet är sannolikt mycket lågt.

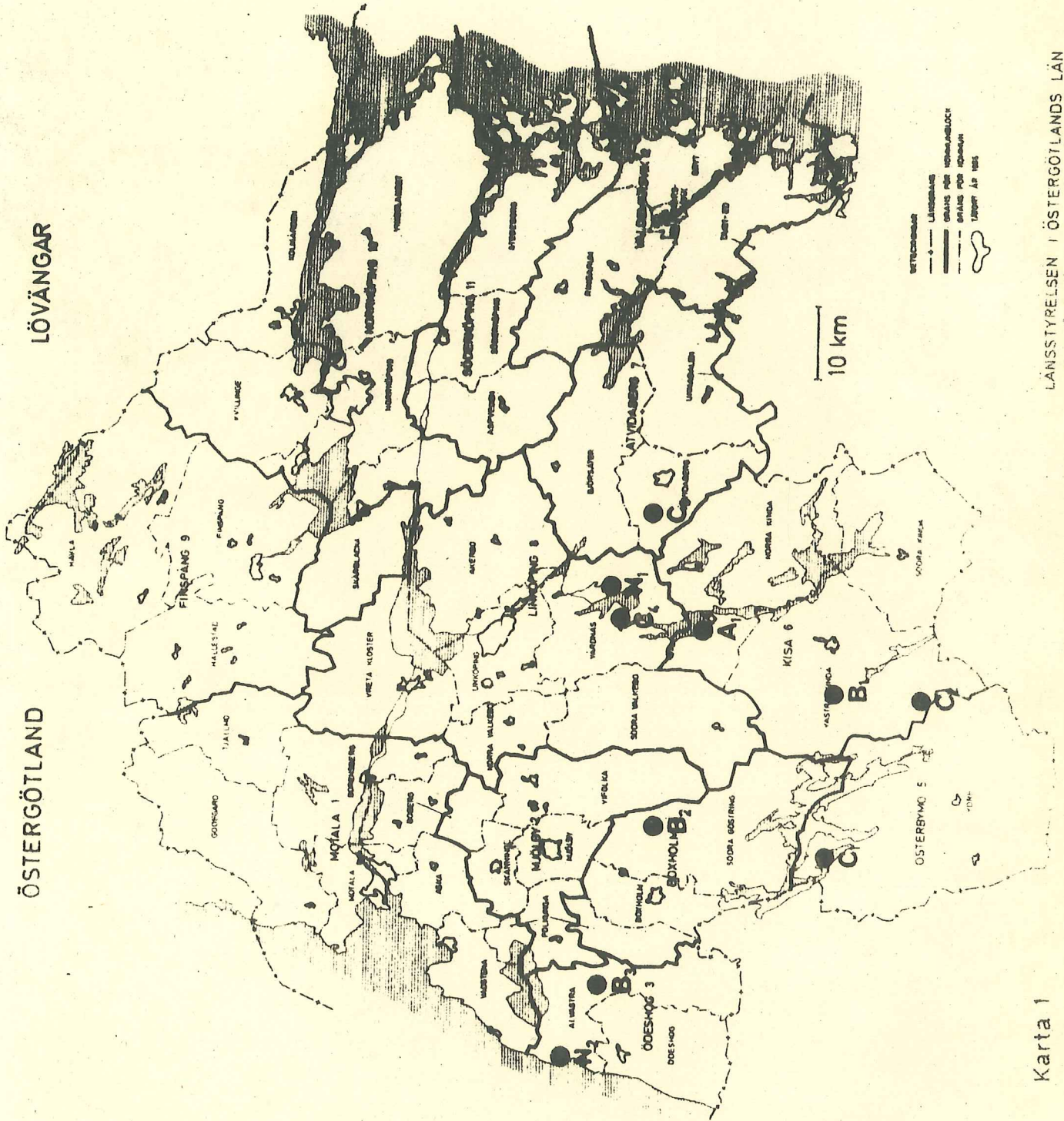
Sättra ängs- och hagmark (Ödeshögs kommun) utgör ett fint exempel på en förut vanlig typ av löväng i länet, nämligen med dominerande ek i trädskiktet. Allmän väg går igenom området, vilket sålunda är mycket lättillgängligt.

Pålsbo, Misterfall och Sättra har var en en sin karaktär och representerar olika men för Östergötland tidigare karakteristiska naturtyper. Någon inbördes prioritering mellan dessa är knappast meningsfull att göra. Det är i hög grad angeläget att även dessa tre områden förordnas som naturreservat (hög angelägenhetsgrad).

Tack vare intresset av att värna om det gamla kulturlandskapet hos medlemmar i ideella föreningar och hos enskilda markägare finns ytterligare ett fåtal lövängar i Östergötland. Dessa har kontinuerligt hävdats eller i sen tid restaurerats. Ångarna i Boda, Hudda, Malmvik och Västerby är av sådant slag. Det är önskvärt att dessa lövängar även i framtiden kan skötas på traditionellt sätt.

ÖSTERGÖTLAND

LÖVÄNGAR

LANSSTYRELSEN I ÖSTERGÖTLANDS LÄN
NATURVÄRDSSEKTIONEN K B-g 1969

Karta 1

Objekt	Naturförhållanden	Naturvårdssektionens prioritering	Ekonomiskt kart- blad, kommun, socken, fastighet	Reservat areal i hektar	Ägare	Anm
N 1 Vessers udde	Igenväxande löväng. Mark- och vegeta- tionsundersökningar har utförts sedan år 1921 och området har fått stort vetenskap- ligt värde. (Litteratur: E Julin, Vessers udde, 1948).	Naturminne (fr o m år 1923). Fridlysningsbestäm- melseerna bör omar- betas och området förordnas som naturreservat.	8F 1j Vårdnäs kommun Vårdnäs socken Bjärka-Säby 1:1	3,79	Oscar Ekman	
N 2 Stocklycke äng	Löväng restaurerad under ledning av K A Gustafsson. Arbetet påbörjades 1965.	Området ingår i planerat Ombergs naturreservat.	8E 3g Ödeshög kommun Västra Tollstad socken Kronoparken Omberg skifte 4	ca 2,0	Domänverket	
A 1 Hallstad ängar	Lindbevuxet område vid sjön Järnlunden, Gammal löväng, en mindre del restaure- rad. Övriga delen hag- mark, där tidigare hamlade lindar dominerar träd- skiktet,	Angelägenhetsgrad A. Bör avsättas som naturreservat. Enda lövängen inom Östergötland som präglas av lind, Stort rekreations- värde med bl a bad- möjligheter (sand- strand).	7F 9i Norra Kinda kommun Tjärstad socken Hallstad 1:2 Hallstad 1:3 Sonebo 1:2	s:a 7,6 varav 6,0 1,1 0,5	Nils Andersson Gertrud Eriksson Ingemar Järnland	

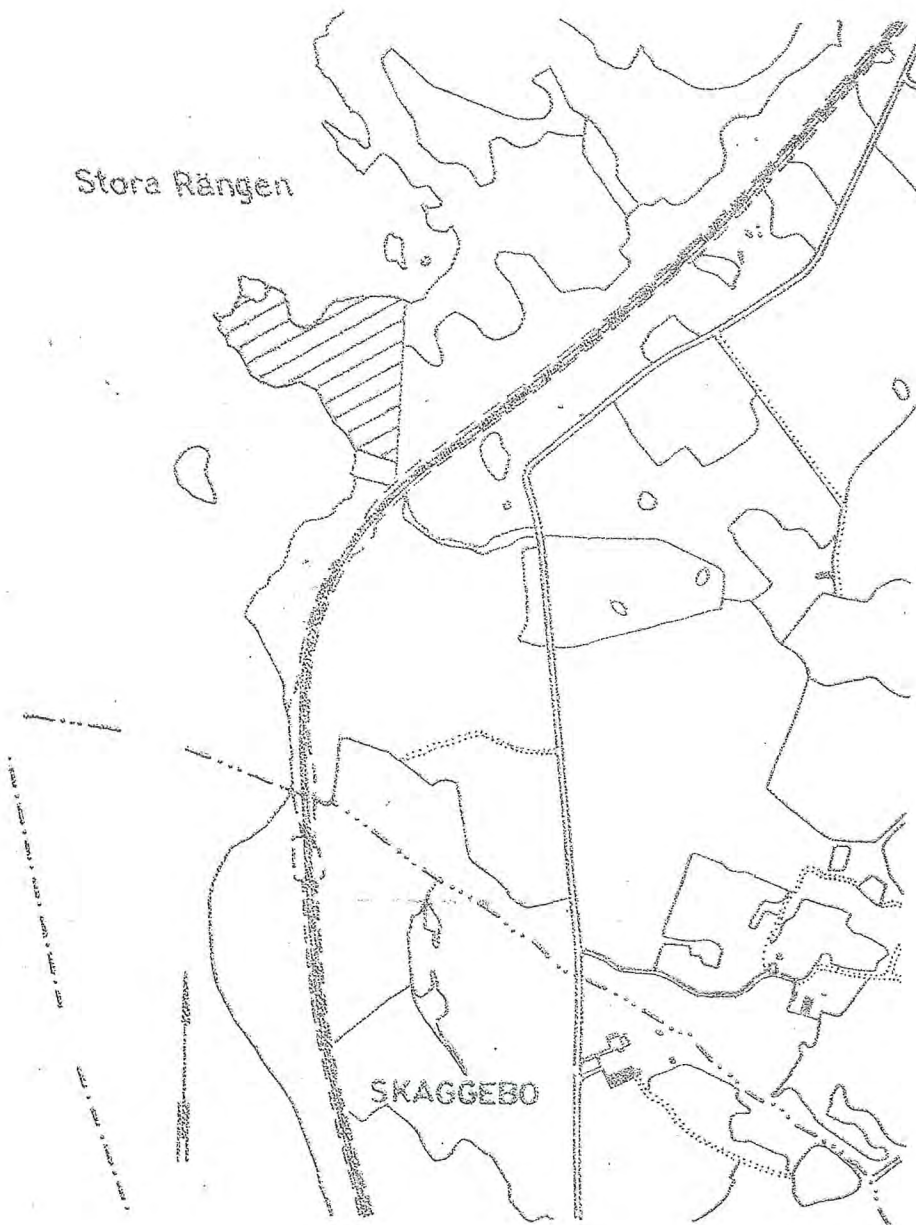
Objekt	Naturförhållanden	Naturvårdssektionens prioritering	Ekonomiskt kart- blad, kommun, socken, fastighet	Reservat areal i hektar	Ägare	Ann
B 1 Misterfall askäng	Före detta löväng bevuxen med ask, mestadels hamlad. Ängen utnyttjas nu endast till bete. Hägmark norr löv- ängen bör ingå i eventuellt reservat för att därmed bibe- hålla en vidsträckt utsikt i den kupera- de Kisabygden.	Angelägenhetsgrad B. Bör avsättas som na- turrereservat. Enda för länsstyrelsen hända lövängen bevuxen med ask inom Östergöt- land. Angeläget att bibehålla ett av löv- trädlummigt område i en utpräglad bari- skogsregion.	7F 5g Västra Kinda kommun Kisa socken Misterfall 1:11	ca 12,7 därav 1,7 ha slät- teräng	Kommunen och kyrkan ("Pirgers- sonska do- nationss- fonden")	
B 2 Pålsbo ängar	Löväng på delvis översilad sluttning, kontinuerligt hävdad fram till våra dagar. En del av lövängen saknar trädsikt. Här finns större slåtterytor mellan hasselbuskage. Den trädbevuxna delen domineras dels av ek och björk och dels av asp. Mycket rik flora.	Angelägenhetsgrad B. Bör avsättas som naturreservat. Sannolikt den av all- mänheten mest besökta lövängen i länet.	8F Oc Södra Göstrings kommun Åsbo socken Pålsbo 1:1 Sätra 1:1	ca 5,5 ca 5,0 ca 0,5	Kyrkan Åsbo pastorat Martin Pettersson	

Objekt	Naturförhållanden	Naturvårdssektionens prioritering	Ekonomiskt kart- blad, kommun, socken, fastighet	Reservat areal i hektar.	Ägare	Anm
B 3 Sättra ängar	Av kända lövängar i Östergötland är Sättra den till arealen största. En del av ängen kontinuerligt hävdad. Omväxlande torrare och fuktigare partier ger en örtrik flora. Ek dominerar. Fläckvis rikligt med björk.	Angelägenhetsgrad B. Bör avsättas som naturreservat. Området är lättillgängligt för allmänheten med sitt läge endast ca 3 km söder E 4. Allmän väg går genom ängs- och hagmarken.	8E 2i Ödeshög kommun Rök socken Sättra 2:1	ca 19,0 (4,8 slåtteräng 14,2 hagmark)	Herbert Gustafsson	
C 1 Boda	Ängs- och hagmark vid en vik av sjön Sommen. Ängen hävdad av ägaren enligt gammal tradition. Slätter har årligen skett för hand med lie på den blockrika marken, likaså nödvändig röjning i träd- och buskskikt.	Angelägenhetsgrad C. Fortsatt hävd önskvärd.	7F 5c Ydre kommun Torpa socken Boda 1:2	ca 3,4	Sixten Gunnarsson	
C 2 Hudda	Av ägaren restaureerad och skött löväng med många olika lövträd såsom alm, ask, björk, fågelbär, ek, lind, lönn, rönn, viden samt hasselbuskar.	Angelägenhetsgrad C. Fortsatt hävd önskvärd.	7F 3g Västra Kinda kommun Tidersrum socken Hudda 2:1	ca 0,8	Ulf Ribers	

Objekt	Naturförhållanden	Naturvårdssektionens prioritering	Ekonomiskt kart- blad, kommun, socken, fastighet	Reservat areal i hektar	Ägare	Anm
C 3 Malmyks- ängen	Av dels ek och dels björk präglad löv- äng med många högre växter (ca 225 oli- ka arter). Restaurering och år- lig slätter genom Åtvids naturförenings försorg.	Angelägenhetsgrad C. Fortsatt hävd önskvärd.	8G Ob Åtvidabergs köping. Stadsågan 148 inom Åtvidabergs köping Närstad 3:1	sa 3,7 ca 2,5	Västervik- Åtvidaberg och Bersbo järnväg	
C 4 Västerby	Genom Västerby skogs- bruksskola restaure- rad löväng vid sjön St Rången. Ek och lind dominerar med inslag av bl a apel, asp och rönn.	Angelägenhetsgrad C. Fortsatt hävd önskvärd	7F 1i Värdnäs kommun Värdnäs socken Torp 2:1 Torp 3:1	ca 0,7	Skogsvårds- styrelsen i Östergöt- lands län	

VESSERS UDDE

N₁:1

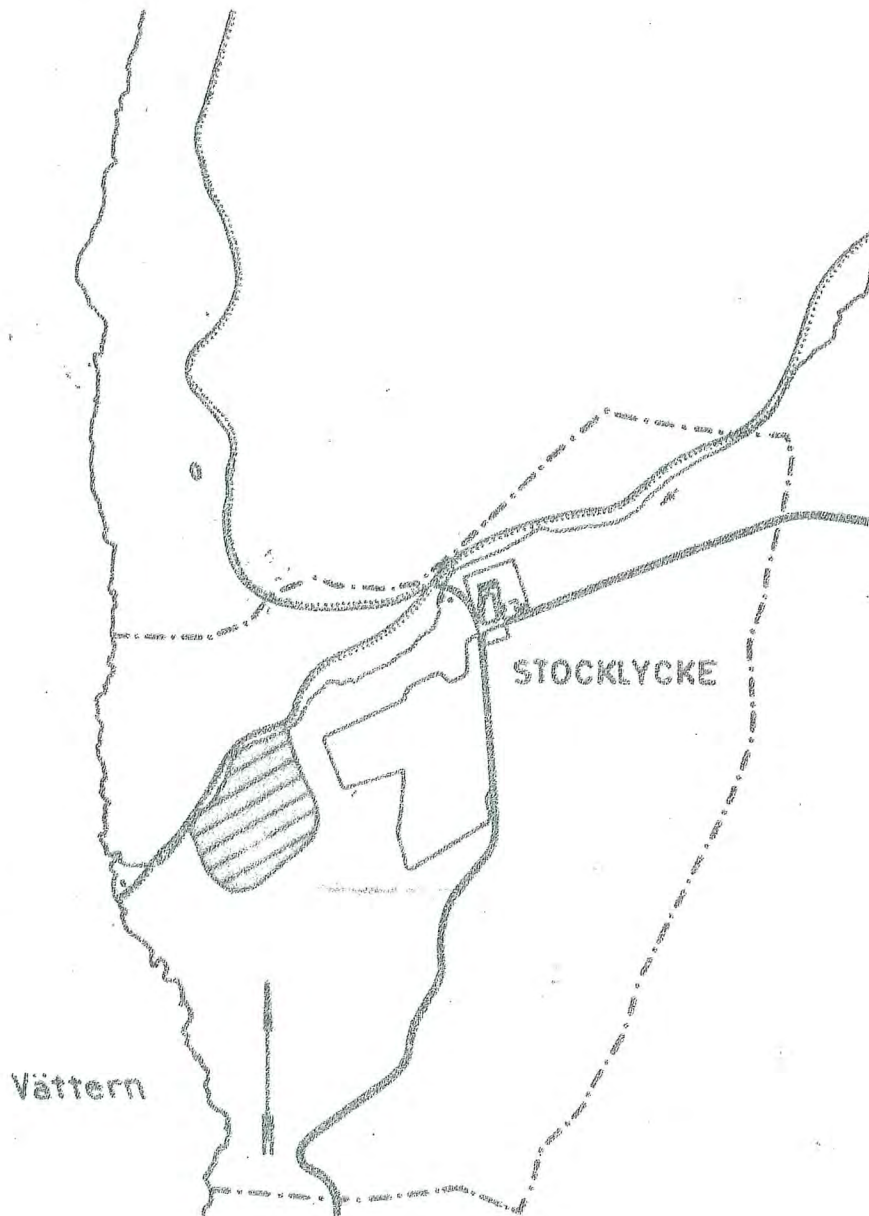
200m

IGENVÄXANDE LÖVÄNG

STOCKLYCKE

N₂:1

Vättern

STOCKLYCKE

200 m

LÖVÄNG

16.08.1968

IIIR11-10-67

Naturvårdssektionen
Naturvårdsassistent
K Brunsberg

Kopia
kn mapp
allm mapp
plan
ägarna (3)

FÖRSLAG TILL NATURRESERVAT FÖR HALLSTAD ÄNGAR PÅ FASTIGHET-
HETERNA HALLSTAD 1:2, 1:3 OCH SONEBO 1:2, I TJÄRSTADS
SOCKEN, NORRA KINDA KOMMUN.

Vid länsstyrelsens naturvårdssektion pågår undersökningar av hävdade ängar i länet. Avsikten är att välja ut några ur rekreationssynpunkt lämpliga och för länet representativa ängar att avsättas som naturreservat. Ett samtidigt krav är att olika naturtyper på detta sätt blir bevarade. Som ett led i dessa undersökningar har Hallstad ängar inventerats.

Östgötakretsen av Samfundet för hembygdsvård har arrenderat Hallstad ängar fr o m 1958 t o m 1968. På ett mindre område har restaurering med bl a slätter skett. För länsstyrelsens räkning har området undersökts i juli 1968. Som framgår av beskrivningen nedan är naturen synnerligen värdefull. Lind dominerar trädkiktet både i slätteräng och hagmark. Träden är i många fall hamlade. Genom sitt läge vid sjön Järnlundens södra strand med goda möjligheter till bad är Hallstad ängar redan ett ofta frekventerat utflyktsmål. Området ligger några få km väster om länsväg 34, ca 4 mil söder om Linköping. Naturvårdsverket anger i en skrivelse den 10 augusti 1968, att Hallstad ängar är ett ytterst värdefullt naturvårdsobjekt och framför förhoppningen att förslag om bildandet av ett naturreservat snarast skall föreligga. Härmed lämnas en beskrivning över Hallstad ängar, förslag till reservatföreskrifter samt framtida vård. Samtidigt föreslages att även en betad fuktäng belägen mellan Hallstadån och det område som hittills vårdats inkluderas i naturreservatet. Likaså bör mark för anordnande av en parkeringsplats väster om ån ingå. Förslag gives till en utvidgning av slätterängens areal på hagmarkens bekostnad.

Beskrivning

Hallstad ängar ligger i Norra Kinda kommun vid södra delen av sjön Järnlunden. Genom att passera en liten gångbro över Hallstadån når man det avsedda naturreservatet Hallstad ängar. Området utgöres av en gammal slätteräng med dominerande lind i trädkiktet. Träden är i många fall hamlade (karta 1). För närvarande betas större delen av nötboskap, medan slätter med lje sker på ett ca 0,25 hektar stort område. Det sistnämnda är inhägnat med en gärdsgård av gammal typ, d v s snett lutande tallslanor, hållna tillsammans med granvidjor.

16.08.1968.

IIIR11-10-67

Genom östgötakretsens av Samfundet för hembygdsvård försorg har bl a slätter återupptagits inom en begränsad del av Hallstad ängar. Lövtäkt i form av hamling har däremot ej skett sedan våren 1941 (enligt uppgift av ägaren N Andersson). Det sägs, att i Hallstad har man förr även tagit bast från lindbarken.

De lösa avlagringarna inom Hallstad ängar utgöres huvudsakligen av leriga sediment. Morän förekommer på den östra udden av reservatområdet intill Järnlunden, sand på stranden vid Hallstadån och kärrtorv i betesmarken söder därom (karta 2). Området är svagt kuperat, de högsta delarna ligger knappt 10 m över Järnlundens vattennivå. Blocken är fåtaliga, vilket varit en god förutsättning för slätter. Sjön Järnlunden sänktes totalt ca 1,5 m under de stora sjösänkningarnas sekel, dvs på 1800-talet. Den gamla strandlinjen är markerad med en flera meter hög brant ca 10 - 20 m från stranden.

Nedanföör den gamla strandlinjen dominerar al (*Alnus glutinosa*) och björk (*Betula verrucosa*) till skillnad från lind (*Tilia cordata*) eller ek (*Quercus robur*) i hag- och ängsmark.

Vid inventeringen har den inhägnade, femkantiga ca 0,25 hektar stora slätterängen mätts upp (se bifogad karta nr 3).

I änglet med lind och ek har bl a följande arter registrerats vid besök i juni och juli 1968:

björnloka	<i>Heracleum sphondylium</i>
blodrot	<i>Potentilla erecta</i>
blåkllocka	<i>Campanula rotundifolia</i>
"	" <i>persicifolia</i>
brudbröd	<i>Filipendula vulgaris</i>
brunört	<i>Prunella vulgaris</i>
daggkäpa	<i>Alchemilla vulgaris</i>
en	<i>Juniperus communis</i>
flockfibbla	<i>Hieracium umbellatum</i>
gräs-stjärnblomma	<i>Stellaria graminea</i>
gullviva	<i>Primula veris</i>
gulmåra	<i>Galium verum</i>
gulvial	<i>Lathyrus pratensis</i>
gökärt	<i>Lathyrus montanus</i>
hagtorn	<i>Crataegus oxyacantha</i>
"	" <i>monogyna</i>
hagfibbla	<i>Hieracium murorum</i>
humleblomster	<i>Genum rivale</i>
hundkäv	<i>Anthriscus silvestris</i>
johannesört	<i>Hypericum maculatum</i>
jungfrulin	<i>Polygala vulgaris</i>
kattfot	<i>Gnaphalium dioicum</i>
klöver-arter	<i>Trifolium hybridum</i>
"	" <i>medium</i>
"	" <i>pratense</i>
kornfibbla	<i>Scorzonera humilis</i>

16.08.1968

IIIR11-10-67

kovall	<i>Melampyrum cristatum</i>
kvastfibbla	<i>Hieracium dubium</i>
käringtand	<i>Lotus corniculatus</i>
maj-smörblomma	<i>Ranunculus auricomus</i>
mandelblomma	<i>Saxifraga granulata</i>
midsommarblomster	<i>Geranium silvaticum</i>
nypon	<i>Rosa canina</i>
prästkraze	<i>Chrysanthemum leucanthemum</i>
revfibbla	<i>Hieracium auricula</i>
rev-smörblomma	<i>Ranunculus repens</i>
rödklint	<i>Centaurea jacea</i>
smörbollor	<i>Trollius europaeus</i>
solvända	<i>Helianthemum nummularium</i>
svartkämpor	<i>Plantago lanceolata</i>
trolldruva	<i>Actaea spicata</i>
veronika-arter	<i>Veronica chamaedrys</i>
"	" <i>officinalis</i>
vicker	<i>Vicia sepium</i>
vitmåra	<i>Galium boreale</i>
åkervädd	<i>Knautia arvensis</i>
ängssyra	<i>Rumex acetosa</i>
graminider	<i>Agrostis tenuis</i>
	<i>Anthoxanthum odoratum</i>
	<i>Arrhenatherum pratense</i>
	" <i>pubescens</i>
	<i>Briza media</i>
	<i>Cynosurus cristatus</i>
	<i>Dactylis glomerata</i>
	<i>Festuca ovina</i>
	" <i>pratensis</i>
	" <i>rubra</i>
	<i>Luzula campestris</i>
	" <i>multiflora</i>
	<i>Phleum pratense</i>
	<i>Poa pratensis</i>

Under träden i slätterängen finner man en del "skuggväxter" såsom

blåsippa	<i>Anemone hepatica</i>
lundgröe	<i>Poa nemoralis</i>
skogsklöver	<i>Trifolium medium</i>
skogsviol	<i>Viola riviniana</i>
stenbär	<i>Ribes alpinum</i>
vitsippa	<i>Anemone nemorosa</i>
vårärt	<i>Lathyrus vernus</i>

Antalet arter i hagmark är i förhållande till antalet arter i slätteräng vanligen utarmat genom bete. I Hallstad är den betade delen flera gånger större än den yta, som slages. Detta förhållande kan eventuellt förklara varför flera arter påträffats i betesmarken utan att ha blivit funna i slätterängen. Hit hör t ex:

blåsuga	<i>Ajuga pyramidalis</i>
brännässla	<i>Urtica dioica</i>
dünört	<i>Epilobium montanum</i>

16.8.1968

III R11 10 67

groblad	Plantago major
kirskål	Aegopodium podagraria
hartsros	Rosa villosa
jordreva	Glechoma hederacea
lungört	Pulmonaria officinalis
nattviol	Planthantha chlorantha
oxel	Sorbus intermedia
skogsnarv	Moehringia trinervia
skogssallat	Lactuca muralis
slåtterfibbla	Hypochoeris maculata
smörblomma	Ranunculus acris
stånds	Senecio jacobaea
sumpmåra	Galium uliginosum
vägtistel	Cirsium vulgare

På den gamla strandvallen växel rikligt med bl a ormbunkar (Athyrium filix-femina, Cystopteris fragilis, Dryopteris filix-mas, Lastrea dryopteris, L phegopteris, Polypodium vulgare), pyrola-arter (Pyrola rotundifolia, Ramischia secunda), skogsvicker (Vicia silvatica), vårärt (Lathyrus vernus) och trolldruva (Actaea spicata).

Vid Hallstadån samt i fuktängen mellan ovannämnda å och det hittills vårdade området påträffas t ex:

frossört	Scutellaria galericulata
gökblomster	Lychnis flos-cuculi
kabbleka	Caltha palustris
kråcklöver	Potentilla palustris
kärrsilja	Peucedanum palustre
kärr-stjärnblomma	Stellaria palustris
missne	Calla palustris
ranunkel	Ranunculus flammula
"	" lingua
smörblomma	" acris
videört	Lysimachia vulgaris
åkermynta	Mentha arvensis
älgört	Filipendula ulmaria
graminider:	Agrostis stolonifera
	Alopecurus geniculatus
	" pratensis
	Carex elongata
	" leporina
	" nigra
	" vesicaria
	Deschampsia caespitosa
	Eriophorum angustifolium
	Glyceria fluitans
	Juncus effusus
	" conglomeratus
	" filiformis
	Poa pratensis
	" trivialis
	Scirpus silvaticus

16.8.1968

III R11 10 67

På stranden förekommer bl a

frossört	<i>Scutellaria galericulata</i>
förgätmigej	<i>Myosotis palustris</i>
gåsört	<i>Potentilla anserina</i>
kärrsilja	<i>Peucedanum palustris</i>
pors	<i>Myrica gale</i>
slätterblomma	<i>Parnassia palustris</i>
videört	<i>Lysimachia vulgaris</i>
återmynta	<i>Mentha arvensis</i>
m fl.	

Slutligen bör omnämnas att på moränunderlag förekommer ett mindre bestånd av alm (*Ulmus glabra*) på sluttningen, som markerar den gamla strandlinjen nära den östra reservatgränsen. Klibbal (*Alnus glutinosa*) dominerar i de fuktigare partierna nedanför, medan udden intill med vacker utsikt över Järnlunden hyser en del gran och tall.

16.8.1968

IIIR11-10-67

Förslag till bestämmelser för naturreservatet Hallstad
ängar

Läge: Norra Kinda kommun, Tjärstads socken,
ca 3 km VNV Rimforsa

Kartor: Topografisk 7F Tranås NO i skala
1:50 000

Ekonomisk 7F Tranås 9i Rimforsa, i
skala 1:10 000 från år 1947

Geologisk Åtvidaberg, SGU, Ser Aa
N:o 155, i skala 1:50 000 från år 1924

Fastigheter, arealer och ägare

<u>Fastighet</u>	<u>hektar</u>	<u>ägare</u>
Hallstad 1:2	6,0	Nils Andersson
Hallstad 1:3	1,1	Gertrud Eriksson
Sonebo 1:2	0,5	Ingemar Järnland

Grund för och syfte med reservatet

Som grund för reservatbildningen ligger områdets betydelse för kännedomen om landets natur, områdets gamla hävd med bl a slätter och lövtäkt (hamlad lind) samt områdets avgjorda betydelse för allmänhetens friluftsliv intill sjön Järnlunden.

Syftet är att bevara en väl utbildad löväng med slätter och hamling enligt gammal sed samt bevara en hagmark och fuktäng intill.

Föreskrifter jämlikt 9 § naturvårdslagen

Av de intrång som ägarna enligt 9 § naturvårdslagen kan förpliktas tåla skall i detta fall gälla skyldighet att tåla erforderlig vegetationsröjning och områdets övriga skötsel såsom slätter i slätteräng och bete i hagmark, att tåla erforderliga sanitära anordningar, att tåla anläggande av parkeringsplats väster om Hallstadån, stängsel kring slättermark och anordningar för utmärkande av reservatområdet.

16.8.1968

III R11 10 67

Föreskrifter angående nyttjanderättsinnehavaren

Inom reservatet är det förbjudet

att uppföra byggnad eller anläggning annat än i mindre omfattning för friluftsbad, för sanitära behov eller för betesdriftens behov

att spränga, schakta, gräva eller bedriva täkt i någon form med undantag för sådan verksamhet som utföres i samband med underhåll av befintlig väg eller i samband med tillåtet företag enligt första satsen ovan

att utföra fyllning av något slag med undantag för fyllning i samband med underhåll av befintlig väg eller i samband med utförande av tillåtet företag enligt första satsen ovan

att anlägga ny väg

att anordna upplag annat än i samband med områdets skötsel

att frandraga luftledning

att plöja eller utföra annan mekanisk markberedning

att tillföra växtnäringsämnen i det område där slätter sker

att utan tillstånd av skogsvårdsstyrelsen avverka träd eller röja i buskskiktet

att bedriva skogskultur

att ändra florans sammansättning genom att införa nya arter

att upplåta plats för camping eller uppställa eller upplåta plats för husvagn

Föreskrifter gällande allmänheten

Inom reservatområdet är det förbjudet

att uppgräva örter eller att plocka blommor, mossor, lavar och svampar för försäljning

att tälta eller uppställa husvagn

att på störande sätt utnyttja radiomottagare, gramfon, bandspelare eller dylikt

16.8.1968

III R11 10 67

Länsstyrelsen erinrar om de förbud som allmänt gäller beträffande annans områden, varvid här må nämnas

att skräpa ned i naturen med plåt, glas, plast, papper, avfall eller annat, så att därav kan uppkomma otrevnad eller skada för annan (23 § naturvårdslagen)

att olovligen av växande träd taga gren eller ris eller på annat sätt skada växande träd (12 kap 2 § andra stycket, brottsbalken)

att olovligen under tiden 1.3 - 20.8 släppa lös hund i mark där villebråd finns. Under annan tid av året skall hund hållas under sådan tillsyn som erfordras för att hindra att den driver eller förföljer villebråd (12 § jaktstadgan).

Vård- och förvaltningsbestämmelser

1. Reservatområdet skall förvaltas av ägaren i samråd med skogsvårdsstyrelsen i länet.
2. Skogsvårdsstyrelsen skall i samråd med markägarna utföra sådana naturvårdande röjningar, som styrelsen finner erforderliga. För Hallstad ängar föreslages följande.

Den slagna ytan bör utökas i areal. Den nuvarande slätterängen är möjlig att utvidga ca 15-20 sträckmeter dels åt norr och dels åt söder. Därefter följer sankare partier liksom strax intill den västra kanten. Åt öster kan ej heller utvidgning ske, då åker utgör gräns. Övrig mark utnyttjas till bete.

Det hittills vårdade området bör utvidgas, så att även fuktängen längs den västra sidan fram till Hallstadån inkluderas. Härigenom erhålles en öppen landskapsbild mellan den hävdade ängen och fram till Hallstadån. Det befintliga ridåbuskaget längs åns västra sida bör emellertid bibehållas för att dölja parkerade bilar.

Den årliga slättern bör ske i juli, helst under dess senare hälft. I enlighet med det gamla lövängsbruket bör höskörden bortföras, växtnäring ej tillföras liksom ej bete ske. Förr tog man lövfoder i ängbetet. Hamling bör återupptagas (förekom senast 1941 enligt uppgift av nuvarande ägaren N Andersson) både i ängbetet och hagmarken. Lövtäkt bör ske med några års mellanrum i juli månad. Vid restaureringen bör hamling i första hand ske på unga träd, då metoden kan medföra att äldre träd torkar ut och skadas livsfarligt. Vid behov utföres fagning tidigt på våren. För övrigt kan en viss gallring och röjning vara behövlig. Härvid borttages all gran liksom all asp. I hagmarken bör antalet betesdjur hållas i rimlig proportion till arealen. Däre-

16.08.1968

IIIR11-10-67

mot bör inget bete förekomma i den inhägnade slåtterängen.

3. En markeringsplats föreslages vid vägen väster om Hallstadån. En viss utfyllnad med grus är behövlig.

I naturreservatet Hallstad ängar bör toalett och soptunnor finnas tillgängliga. För närvarande finns en förfallen byggnad med toaletter på stranden. Denna bör ersättas.

4. Reservatet skall genom skogsvårdsstyrelsens försorg utmärkas i enlighet med statens naturvårdsverks anvisningar.

I tjänsten

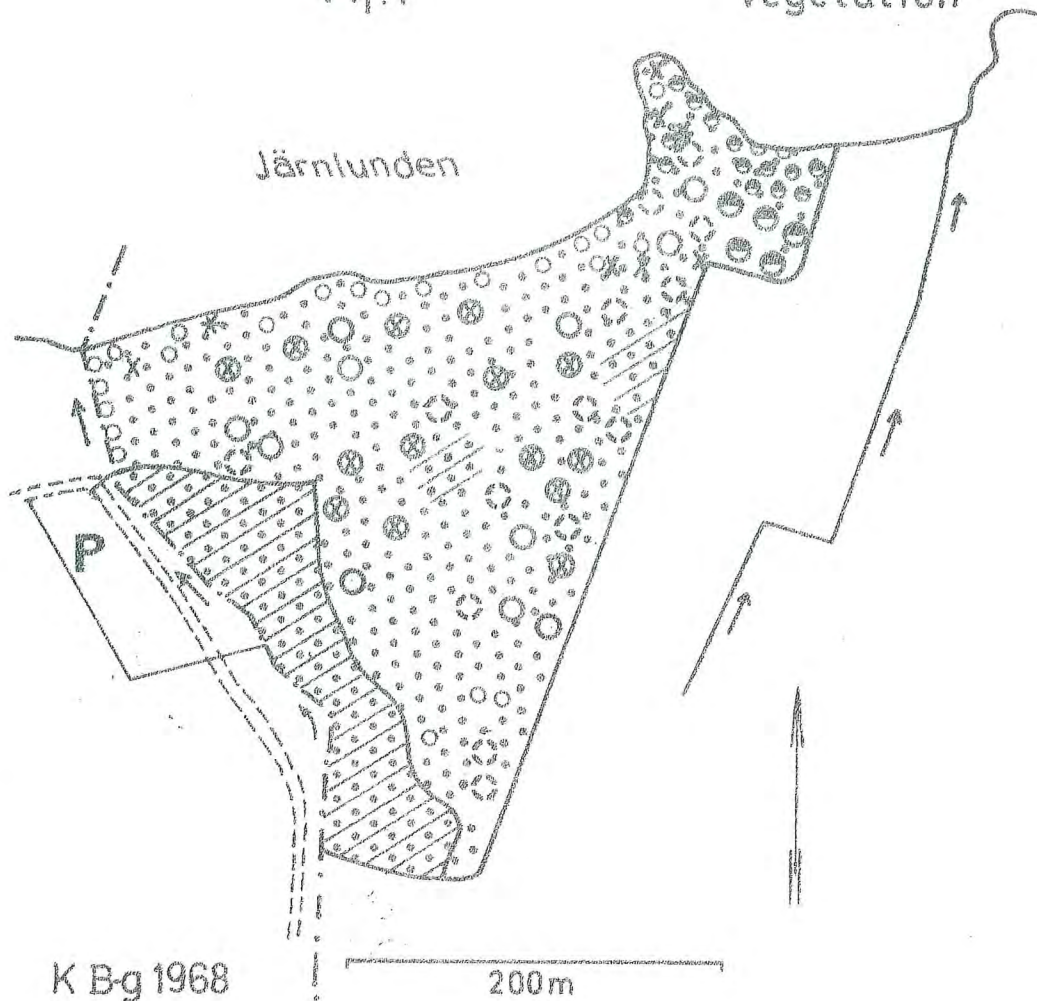
Arne Krigström
Arne Krigström

Karin Brunsberg
Karin Brunsberg

HALLSTAD ÄNGAR

A₁:1

Vegetation

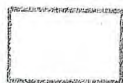
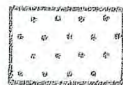
ÄNGSVEG.

TORRÄNG

FUKTÄNG

KULTURMARK

MOSAIKVEG.

LIND

EK

ALM

BJÖRK

AL

GRAN

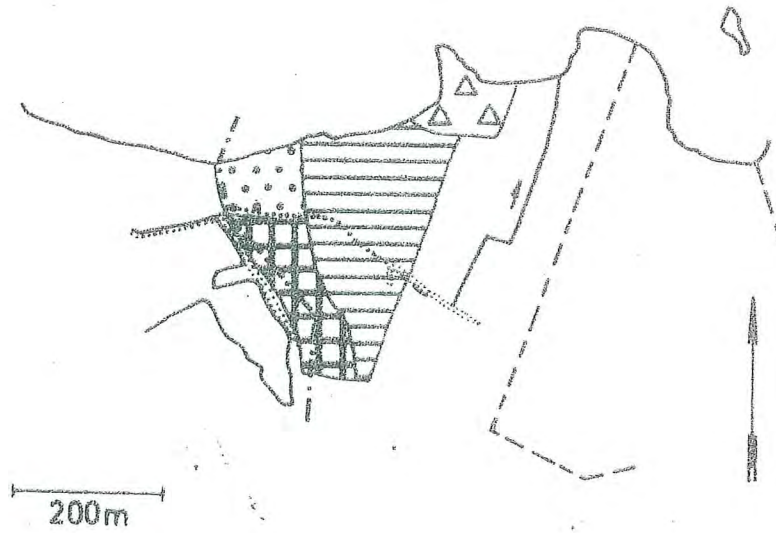
TALL

hamlad

HALLSTAD ÄNGAR

A₁:2

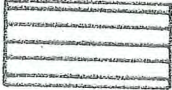

Jordarter

Morän

Leriga sediment

Sandiga sediment

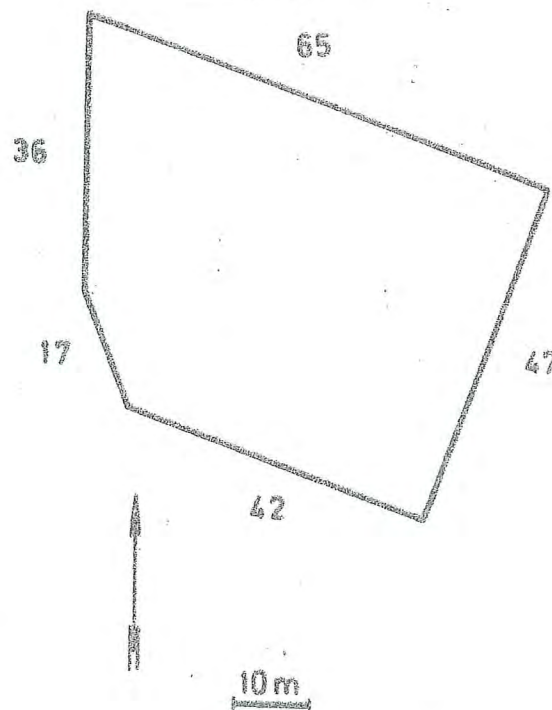

Organogena sediment

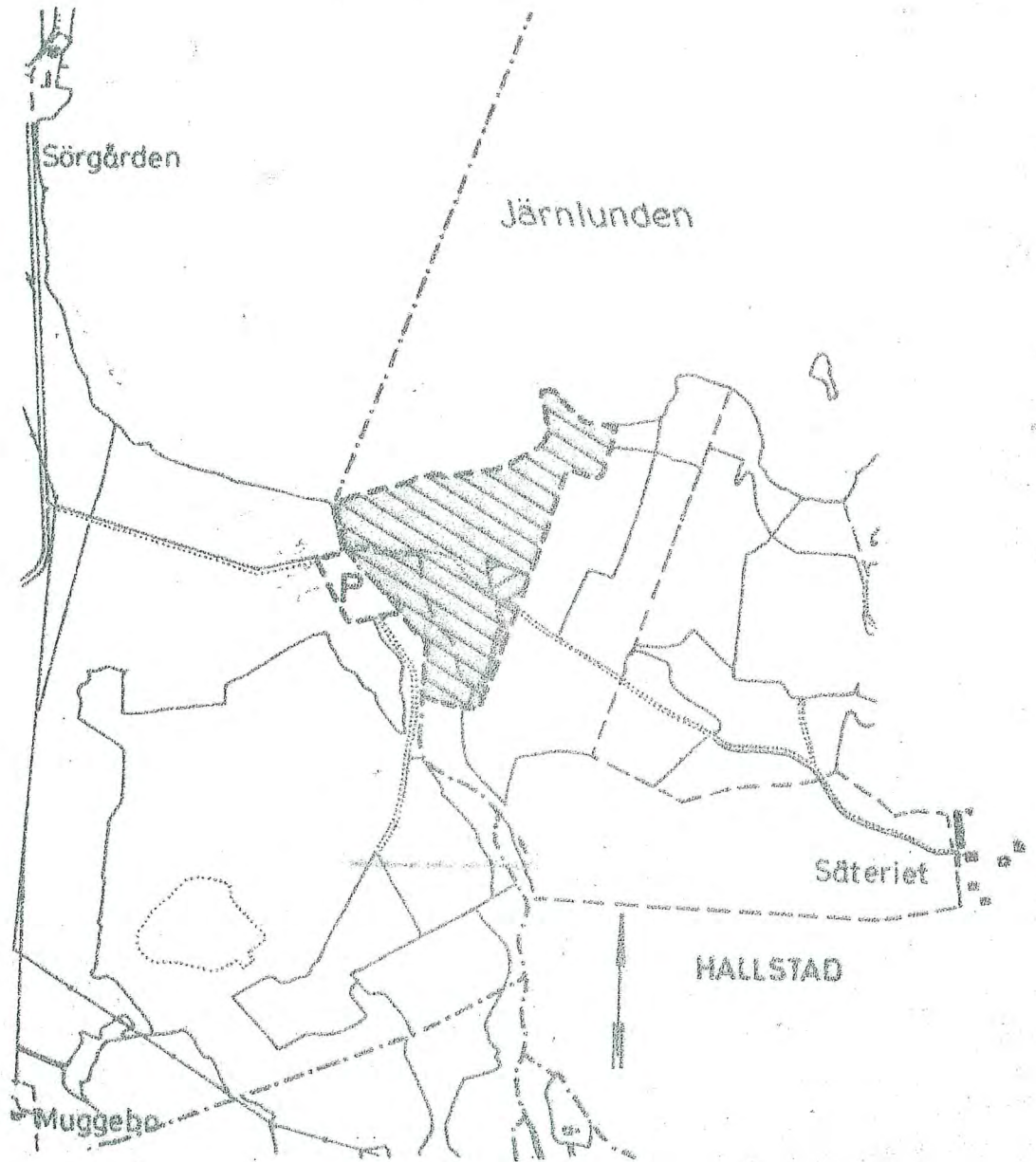
A₁:3

Nuvarande slåtteryta

HALLSTAD

A1:4

200m

SLÄTTERÄNG

HAGMARK

PARKERING

FÖRESLAGEN RESERVATGRÄNS

22.08.1968

VIA93522-34-68

Naturvårdssektionen
Naturvårdsassistent
K Brunsberg

Kopia
kn mapp
allm

FÖRSLAG TILL NATURRESERVAT FÖR MISTERFALL ASKÄNG PÅ
FASTIGHETEN MISTERFALL 1:11 I KISA SOCKEN, VÄSTRA KINDA
KOMMUN.

Vid länsstyrelsens naturvårdssektion pågår undersökningar av hävdade ängar i länet. Avsikten är att välja ut några för länet representativa ängar att avsätta som naturreservat. Som ett led i dessa undersökningar har Misterfall äng med hamlad ask undersökts.

Enligt tillgängliga uppgifter på länsstyrelsen är Misterfall den enda slätteräng med ask som dominant i trädskiktet. Slåttern upphörde för 15 - 20 år sedan och lövtäkt här i form av hamling av de gamla askarna skedde för sista gången ännu längre tillbaka i tiden. Numera sker endast bete (nötboskap). Misterfall ligger ca en mil väster om Kisa i ett område, där för övrigt barrskog dominerar. Trots att Misterfall ligger relativt avlägset från stora tätorter (ca 7 mil från Linköping) är besök av allmänheten ej ovanliga. Ett område bevuxet med lövträd och dessutom en rik flora i ett utpräglad barrskogsdistrikt synes ha ett väsentligt rekreativvärde trots en ringa areal. För kännedom om landets natur och kulturpåverkan på ett område genom slätter och lövtäkt föreslages att ett naturreservat avsättes i Misterfall, som omfattar den f d slätterängen med hamlade askar samt även betesmarken belägen norr därom. Härigenom erhålles en större öppen yta och en bibehållen vidsträckt och vacker utsikt över den kuperade Kisabygden. Beskrivning samt förslag till reservatföreskrifter och framtida vård bifogas.

22.08.1968

VIA93522-34-68

Beskrivning

Misterfall ligger ca en mil väster om Kisa på en höjd av ca 200 m över nuvarande havsytta, d v s ovanför högsta kustlinjen. De lösa avlagringarna består helt av morän. Gamla askar (*Fraxinus excelsior*), de flesta tidigare hamlade dominerar trädskiktet i den f d slätterängen (slåttern upphörde för 15 - 20 år sedan). Dessutom förekommer en del ek (*Quercus robur*) samt som enstaka träd eller i buskform:

alm	<i>Ulmus glabra</i>
apel	<i>Pyrus malus</i>
asp	<i>Populus tremula</i>
en	<i>Juniperus communis</i>
hagtorn	<i>Crataegus oxyacantha,</i>
"	" <i>monogyna</i> samt
	mellanformer
hassel	<i>Corylus avellana</i>
hartsros	<i>Rosa villosa</i>
lind	<i>Tilia cordata</i>
lönn	<i>Acer platanoides</i>
nypon	<i>Rosa canina</i>
oxel	<i>Sorbus intermedia</i>
rönn	<i>Sorbus aucuparia</i>
skogstry	<i>Lonicera xylosteum</i>
tall	<i>Pinus silvestris</i>
vårtbjörk	<i>Betula verrucosa</i> m fl

Från fältskiktet kan nämnas:

backnejlika	<i>Dianthus deltoides</i>
blåklocka	<i>Campanula persicifolia</i>
"	" <i>rotundifolia</i>
blåsippa	<i>Anemone hepatica</i>
brunört	<i>Prunella vulgaris</i>
ekorrbar	<i>Majanthemum bifolium</i>
fibbla	<i>Hieracium dubium</i>
"	" <i>murorum</i>
"	" <i>silvaticum</i>
förgätmigej	<i>Mycosotis arvensis</i>
harsyra	<i>Oxalis acetosella</i>
humleblomster	<i>Geum rivale</i>
hönsarv	<i>Cerastium holosteoides</i>
groblad	<i>Plantago major</i>
gullris	<i>Solidago virgaurea</i>
gulvial	<i>Lathyrus pratensis</i>
gullviva	<i>Primula veris</i>
gökärt	<i>Lathyrus montanus</i>
jungfrulin	<i>Polygala vulgaris</i>
johannesört	<i>Hypericum maculatum</i>
"	" <i>perforatum</i>
kirskål	<i>Aegopodium podagraria</i>
klöverarter	<i>Trifolium medium</i>
"	" <i>pratense</i>
"	" <i>repens</i>
käringtand	<i>Lotus corniculatus</i>

22.08.1968

VIA93522-34-68

liljekonvalj	<i>Convallaria majalis</i>
mandelblomma	<i>Saxifraga granulata</i>
måra	<i>Galium boreale</i>
"	" <i>palustre</i>
"	" <i>uliginosum</i>
"	" <i>verum</i>
nejlikrot	<i>Geum urbanum</i>
nässla	<i>Urtica dioica</i>
ormbär	<i>Paris quadrifolia</i>
ormrot	<i>Polygonum viviparum</i>
prästkraige	<i>Chrysanthemum leucanthemum</i>
röllika	<i>Achillea millefolium</i>
skogsviol	<i>Viola riviniana</i>
smultron	<i>Fragaria vesca</i>
smörblomma	<i>Ranunculus acris</i>
"	" <i>auricomus</i>
"	" <i>repens</i>
solvända	<i>Helianthemum nummularium</i>
stenbär	<i>Rubus saxatilis</i>
stensöta	<i>Polypodium vulgare</i>
stinknäva	<i>Geranium robertianum</i>
stjärnblommor	<i>Stellaria graminea</i>
"	" <i>holostea</i>
"	" <i>media</i>
svartkämpar	<i>Plantago lanceolata</i>
träjon	<i>Dryopteris filix-mas</i>
tvåblad	<i>Listera ovata</i>
veronika-arter	<i>Veronica chamaedrys</i>
"	" <i>officinalis</i>
vicker	<i>Vivian cracca</i>
"	" <i>sepium</i>
vitsippa	<i>Anemone nemorosa</i>
åkervädd	<i>Knautia arvensis</i>
älgört	<i>Filipendula ulmaria</i>
ängssyra	<i>Rumex acetosa</i>
ängsviol	<i>Viola canina</i>
ängsvädd	<i>Succisa pratensis</i> m fl

Dessutom finner man många graminider (t ex *Agrostis tenuis*, *Alopecurus pratensis*, *Anthoxanthum odoratum*, *Arrhenatherum elatius*, *A pratense*, *A pubescens*, *Briza media*, *Bromus mollis*, *Calamagrostis arundinacea*, *Carex hirta*, *C pilulifera*, *Cynosurus cristatus*, *Dactylis glomerata*, *Deschampsia caespitosa*, *D flexuosa*, *Festuca ovina*, *F rubra*, *Lolium perenne*, *Luzula campestris*, *Phleum pratense*, *Poa annua*, *P nemoralis*, *P pratensis*, *Sieglingia decumbens*).

Av artsammansättningen framgår att både torrare och fuktigare partier förekommer inom Mistefall askäng.

22.08.1968

VIA93522-34-68

Förslag till bestämmelser för naturreservatet Misterfall askäng

<u>Läge:</u>	Västra Kinda kommun, Kisa socken, ca 1 mil V Kisa
<u>Kartor:</u>	Topografisk, 7F Tranås NO i skala 1:50 000 Ekonomisk, 7F Tranås 5g Rimforsa i skala 1:10 000 Geologisk, Sommenäs, SGU, Ser Aa, No 119, i skala 1:50 000 från år 1903
<u>Fastighet:</u>	Misterfall 1:11
<u>Areal:</u>	12,7 ha, därav 1,8 ha slätteräng
<u>Ägare:</u>	"Birgerssonska fonden" (Kommunalkontoret, Kisa)

Grund för och syfte med reservatet

Som grund för reservatbildningen ligger områdets betydelse för kännedomen om landets natur, områdets gamla hävd med slätter, hamlade askar och öppen hagmark i ett för övrigt utpräglat barrskogsdistrikt samt områdets rekreativsvärde.

Syftet är att för allmänhetens utnyttjande bevara en löväng med slätter och lövtäkt enligt gammal sed samt intilliggande beteshage.

Föreskrifter jämlikt 9 § naturvårdslagen

Av de intrång som ägaren enligt 9 § naturvårdslagen kan förpliktas tåla skall i detta fall endast gälla skyldighet att tåla erforderlig vegetationsröjning och områdets övriga skötsel, såsom fagning och slätter i slätteräng, hamling av askar samt bete i hagmark samt anordningar för iordningsställande av en parkeringsplats och för utmärkande av reservatområdet.

Föreskrifter angående nyttjanderättsinnehavaren
Inom reservatet är det förbjudet

att uppföra byggnad eller anläggning annat än för allmänhetens sanitära behov eller för betesdriftens behov

att spränga, schakta, gräva eller bedriva täkt i någon form med undantag av underhåll av befintlig väg och iordningsställande av en parkeringsplats

att utföra fyllning av något slag med undantag av underhåll av befintlig väg och för iordningsställande av parkeringsplats.

22.08.1968

VIA93522-34-68

att anlägga ny väg

att anordna upplag annat än i samband med områdets skötsel

att framdraga luftledning

att plöja eller utföra annan mekanisk markberedning

att tillföra växtnäringsämnen i det område där slätter sker

att utan tillstånd av skogsvårdsstyrelsen avverka träd eller röja i buskskiktet

att bedriva skogskultur

att ändra florans sammansättning genom att införa nya arter

att upplåta plats för camping eller uppställa eller upplåta plats för husvagn.

Föreskrifter gällande allmänheten

Inom reservatområdet är det förbjudet

att uppgräva örter eller att plocka blommor, mossor, lavar och svampar för försäljning

att tälta eller uppställa husvagn

att på störande sätt utnyttja radiomottagare, grammofon, bandspelare eller dylikt

Länsstyrelsen erinrar om de förbud som allmänt gäller beträffande annans områden, varvid här må nämnas

att skräpa ned i naturen med plåt, glas, plast, papper, avfall eller annat, så att därav kan uppkomma otrevnad eller skada för annan (23§ naturvårdslagen)

att olovligen av växande träd taga gren eller ris eller på annat sätt skada växande träd (12 kap 2§ andra stycket, brottsbalken)

att årligen under tiden 1.3.-30.8 släppa lös hund i mark där villebråd finns. Under annan tid av året skall hund hållas under sådan tillsyn som erfordras för att hindra att den driver eller förföljer villebråd (12§ jaktstadgan)

22.08.1968

VIA93522-34-68

Vård och förvaltningsbestämmelser

1. Reservatområdet skall förvaltas av ägaren i samråd med skogsvårdsstyrelsen i länet.

2. Skogsvårdsstyrelsen skall i samråd med markägaren utföra sådana naturvårdande röjningar, som styrelsen finner erforderliga. För Misterfall naturreservat föreslages följande.

Den f d slätterängen (det inhägnade området) restaureras, medan det öppna området NO därom fram till bygränsen utnyttjas till bete. Slätter bör ske årligen under senare hälften av juli månad. Hamling av askträden bör återupptagas liksom helst även fagning d v s löv, grenar o dyl räfsas ihop och brännes på lämplig plats inom ängen exempelvis under april månad. Härvid bör stor försiktighet iakttagas, så att de gamla träden ej skadas och för att markfloran ej skall förändras genom ändrade belysningsförhållanden, mikroklimat m m. Hamling bör därför ske etappvis t ex under två-tre år vid restaureringen.

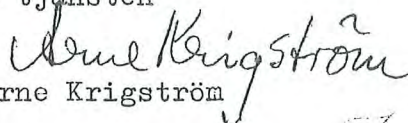
Aktuellt är en viss röjning i träd- och buskskiktet. Asp och gran har vandrat in och det nordöstligaste hörnet av slätterängen börjar redan växa igen. All asp samt gran och tall borttages. I första hand ask men även ek gynnas på de övriga lövträdens bekostnad t ex björk. I ängen bör ej finnas för mycket enbuskar, nypon eller hagtorn. I hagmarken intill bör en viss röjning ske. Betet har varit för extensivt på senare år, varför många buskar särskilt taggiga sådana, som djuren ratar, kunnat utvecklas. För närvarande saknas trädskikt och för att bibehålla utsikten är det önskvärt att träden hålles tillbaka. I framtiden betas hagmarken i tillräcklig skala.

3. En parkeringsplats föreslages vid vägen intill den plats, där tidigare en lada fanns. En viss utfyllnad kan behövas. I anslutning till parkeringsplatsen bör soptunnor utplaceras.

4. Reservatet skall genom skogsvårdsstyrelsens försorg utmärkas i enlighet med statens naturvårdsverks anvisningar.

I tjänsten

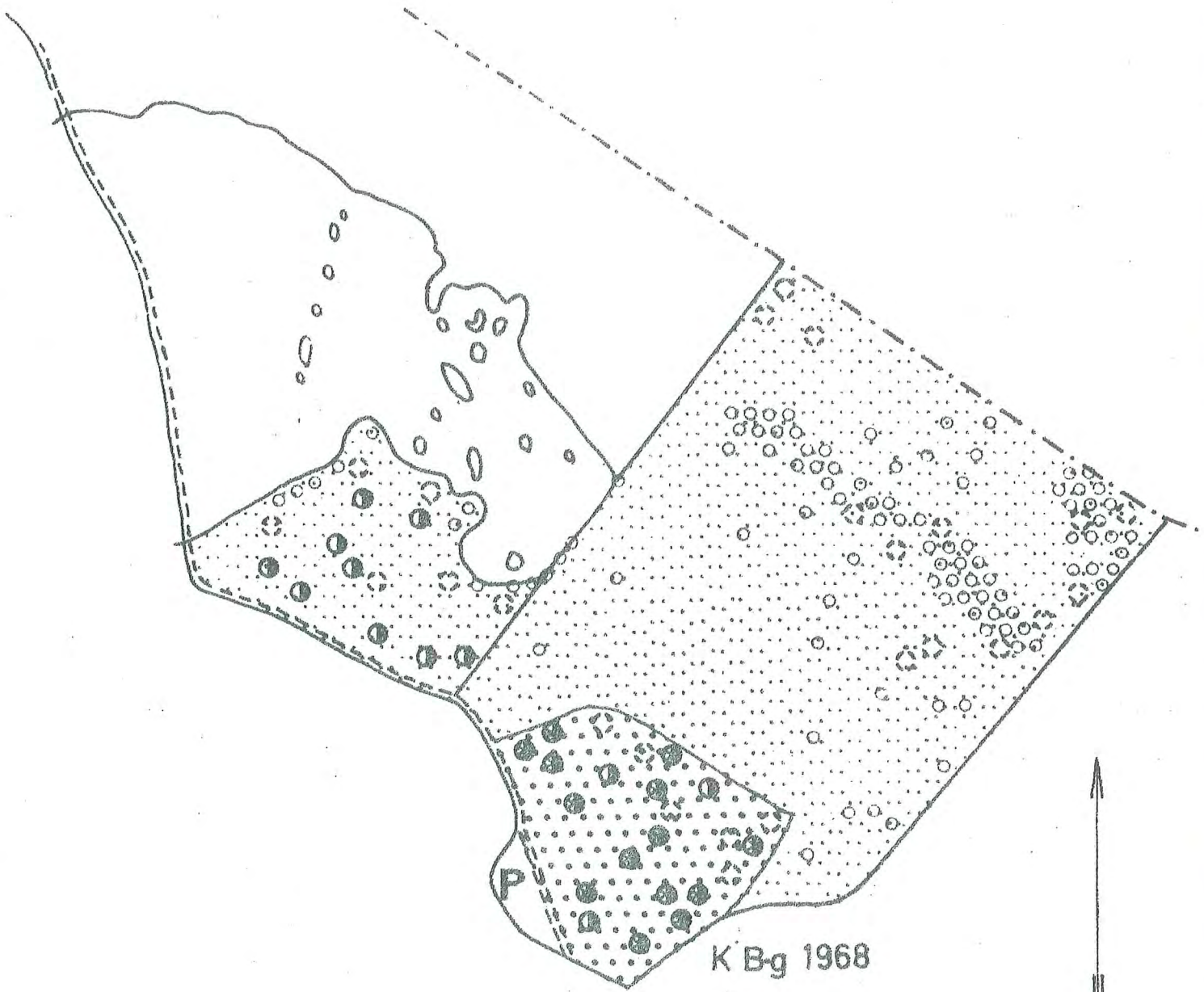
Arne Krigström

Karin Brunsberg

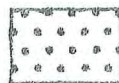
MISTERFALL

B₁:1

200 m

TORRÄNG

GRÄSHED

MOSAIK VEG

ASK

EK

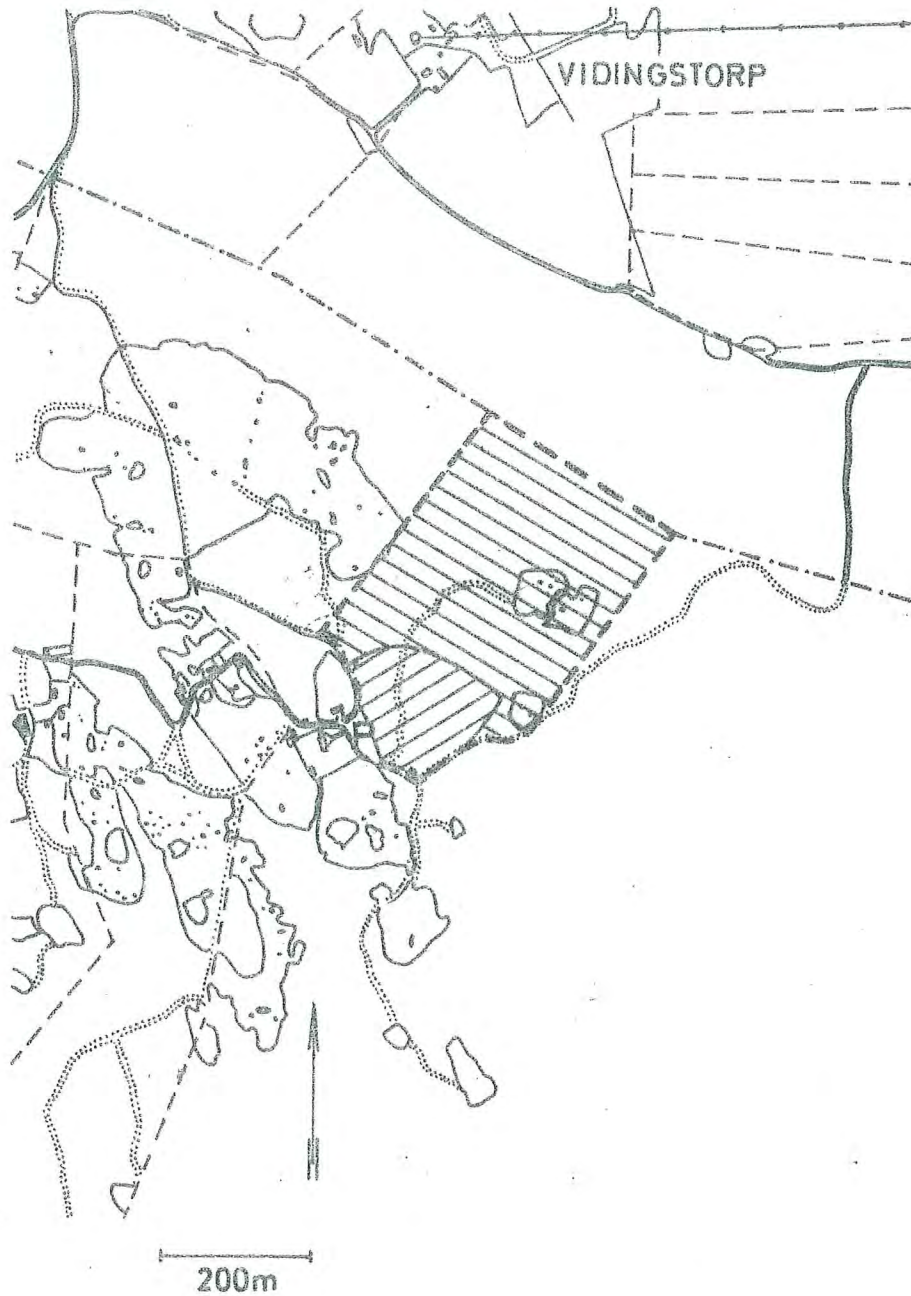
BJÖRK

hamlad

MISTERFALL

B₁:2

SLÅTTERÄNG

HAGMARK

PARKERING

FÖRESLAGEN RESERVATGRÄNS

22.08.1968.

VIA93522-35-68

Naturvårdssektionen
Karin Brunsberg

Kopia
kn mapp
allm mapp

FÖRSLAG TILL NATURRESERVAT FÖR PÅLSBO ÄNGAR, PÅLSBO 1:1
OCH SÄTRA 1:1, ÅSBO SOCKEN, SÖDRA GÖSTRINGS KOMMUN

Av tradition är Pålsbo ängar, som inkluderar Tuddbokäl-
lan på komministerbostället i Åsbo pastorat välkända.

"Om fyrtums höga älvor glindrande av silverskir,
framhoppade till ringdans än omkring eken på
hinsidan kvarnen
än kring den blomsterkyssta Tuddbokällan,
o ljuva källa, Du ännu dem speglar,
men ack för andra barn för mig ej mer"

av P D A Atterbom

Vid ovan nämnda källa har Åsbo Hembygds- och Fornminnes-
förening rest en minsten år 1936 med denna inskrip-
tion. Förutom genom Atterboms litterära verksamhet är
Pålsbo ängar välbekanta för många inom Östergötland ge-
nom sin rika flora och gamla hävd. På grund av sin ört-
riktighet och hittills årligen förekommande slätter före-
slages att Pålsbo ängar förklaras som naturreservat.
Samtidigt föreslages att ett naturminne (en ek) på östra
stranden av Åsboån inkluderas i naturreservatet.

Beskrivning

Pålsbo ängar, som delvis ännu hävdas ligger på en öst-
sluttning på västra sidan av Åsboån. Morän täcker hög-
re belägna delar, medan avlagringarna i den nedre delen
av dalgången är organogena (karta 1).

I slätterängen dominerar stora och vidlyftiga hasselbus-
kar (*Corylus avellana*). Träd förekommer glest mest ek
(*Quercus robur*) samt någon enstaka lind (*Tilia cordata*).
Vid den södra ägogränsen är träd- och buskskikt mera
slutet med inslag av främst asp (*Populus tremula*) och
björk (*Betula verrucosa*). Ängen har en mera öppen ka-
raktär i sin norra del, d v s närmast intill bostadshu-
set. På grund av områdets exponering finner man på
Pålsbo ängar både torr- och fuktängsarter liksom visst
gräshedsinslag.

22.08.1968.

VIA93522-35-68

Vid inventering 24.06.1968 iaktogs bl a följande örter:

björnloka	Heracleum sphondylium
blodrot	Potentilla erecta
blåbär	Vaccinium myrtillus
blåklocka	Campanula rotundifolia
"	" persicifolia
blåmunkar	Jasione montana
blåsippa	Anemone hepatica
blåsuga	Ajuga pyramidalis
bockrot	Pimpinella saxifraga
brudbröd	Filipendula vulgaris
brunört	Prunella vulgaris
daggkäpa	Alchemilla vulgaris
ekorrbar	Majanthemum bifolium
femfingerört	Potentilla argentea
flockfibbla	Hieracium umbellatum
getväppling	Anthyllis vulneraria
gråfibbla	Hieracium pilosella
gräs-stjärnblomma	Stellaria graminea
groblad	Plantago major
gullris	Solidago virgaurea
gullviva	Primula veris
gulmåra	Galium verum
gulvial	Lathyrus pratensis
gökärt	Lathyrus montanus
hagfibbla	Hieracium murorum
harsyra	Oxalis acetosella
hundkåx	Anthriscus silvestris
hönsarv	Cerastium holosteoides
höstfibbla	Leontodon autumnalis
johannesört	Hypericum maculatum
"	" perforatum
jungfrulin	Polygala vulgaris
jungfru Marie nycklar	Dactylorhiza maculata
kirskål	Aegopodium podagraria
klöver	Trifolium arvense
"	" pratense
"	" repens
knöl-smörblomma	Ranunculus bulbosus
kornfibbla	Scorzonera humilis
kovall	Melampyrum pratense
käringtand	Lotus corniculatus
liljekonvalj	Convallaria majalis
ljung	Calluna vulgaris
maj-smörblomma	Ranunculus auricomus
mandelblomma	Saxifraga granulata
maskros	Taraxacum vulgare
midssommarblomster	Geranium silvaticum
nattviol	Platanthera bifolia
"	" chlorantha
orrbär	Paris quadrifolia
ormrot	Polygonum viviparum
prästkraze	Chrysanthemum leucanthemum

22.08.1968

VIA93522-35-68

rotfibbla	<i>Hypochoeris radicata</i>
röllika	<i>Achillea millefolium</i>
skallra	<i>Rhinanthus serotinus</i>
skogsfibbla	<i>Hieracium silvaticum</i>
skogsviol	<i>Viola riviniana</i>
slättergubbe	<i>Arnica montana</i>
smultron	<i>Fragaria vesca</i>
smörblomma	<i>Ranunculus acris</i>
smörbollor	<i>Trollius europaeus</i>
snärjmåra	<i>Galium aparine</i>
solvända	<i>Helianthemum nummularium</i>
stenbär	<i>Rubus saxatilis</i>
stånds	<i>Senecio jacobaea</i>
svartkämpar	<i>Plantago lanceolata</i>
syra	<i>Rumex acetosa</i>
vicker	<i>Vicia cracca</i>
"	" <i>sepium</i>
vitmåra	<i>Galium boreale</i>
vitsippa	<i>Anemone nemorosa</i>
åkervädd	<i>Knautia arvensis</i>
ängskovall	<i>Melampyrum pratense</i>
ängsviol	<i>Viola canina</i>
ängsvädd	<i>Succisa pratensis</i>
graminider	<i>Agropyron caninum</i>
	<i>Agrostis canina</i>
	" <i>tenuis</i>
	<i>Anthoxantum odoratum</i>
	<i>Arrhenatherum elatius</i>
	" <i>pratense</i>
	" <i>pubescens</i>
	<i>Briza media</i>
	<i>Bromus mollis</i>
	<i>Carex caryophyllea</i>
	" <i>ericetorum</i>
	" <i>hirta</i>
	" <i>leporina</i>
	" <i>montana</i>
	" <i>pallescens</i>
	" <i>panicea</i>
	" <i>pilulifera</i>
	<i>Cynosurus cristatus</i>
	<i>Dactylis glomerata</i>
	<i>Deschampsia caespitosa</i>
	" <i>flexuosa</i>
	<i>Festuca ovina</i>
	" <i>rubra</i>
	" <i>pratensis</i>
	<i>Holcus mollis</i>
	<i>Luzula campestris</i>
	" <i>multiflora</i>
	" <i>pilosa</i>
	<i>Melica nutans</i>
	<i>Poa nemoralis</i>
	" <i>pratensis</i>

22.08.1968.

VIA93522-35-68

Förutom hassel förekommer i buskskiktet t ex:

apel	<i>Malus silvestris</i>
ask	<i>Fraxinus exelsior</i>
asp	<i>Populus tremula</i>
brakved	<i>Rhamnus frangula</i>
en	<i>Juniperus communis</i>
hagtorn	<i>Crataegus sp.</i>
lind	<i>Tilia cordata</i>
nypon	<i>Rosa canina</i>
oxel	<i>Sorbus intermedia</i>
rönn	<i>Sorbus aucuparia</i>
skogsek	<i>Quercus robur</i>
vide	<i>Salix aurita</i>
"	" <i>caprea</i>
"	" <i>repens</i>
vårtbjörk	<i>Betula verrucosa</i>
vägtorn	<i>Rhamnus cathartica</i>

Fuktängsvegetation förekommer dels vid ån och dels på sluttningen nedanför Tuddebokällan. Den sistnämnda är av typen högörtäng med dominerande älgört (*Filipendula ulmaria*) i fältskiktet. Sluttningarna nära ån är mycket artrika, bl a växer där många starr såsom:

<i>Carex canesens</i>
" <i>caryophyllea</i>
" <i>diandra</i>
" <i>disticha</i>
" <i>echinata</i>
" <i>elata</i>
" <i>ericetorum</i>
" <i>flacca</i>
" <i>fusca</i>
" <i>hostiana</i>
" <i>leporina</i>
" <i>pallescens</i>
" <i>panicea</i>
" <i>pulicaris</i>

Dessutom förekommer t ex:

blåtåtel	<i>Molinia coerulea</i>
gökblomster	<i>Lychnis flos-cuculi</i>
ormrot	<i>Polygonum viviparum</i>
stagg	<i>Nardus stricta</i>
tåg	<i>Juncus articulatus</i>
"	" <i>filiformis</i> m fl.

Vid stranden förekommer dessutom:

fackelblomster	<i>Lythrum salicaria</i>
frossört	<i>Scutellaria galericulata</i>
kabbleka	<i>Caltha palustris</i>
kaveldun	<i>Thypha latifolia</i>
kråklöver	<i>Potentilla palustris</i>

22.08.1968.

VIA93522-35-68

kärrsilja	Peucedanum palustre
kärrspira	Pedicularis palustris
kärrsälting	Triglochin palustre
kärrtistel	Cirsium palustris
kärrviol	Viola palustris
sjöfräken	Equisetum fluviatile
strandklo	Lycopus europaeus
svalting	Alisma plantago-aquatica
sumpmåra	Galium uliginosum
topplösa	Lysimachia thyrsoflora
vattenklöver	Menyanthes trifoliata
vattenmåra	Galium palustre
videört	Lysimachia vulgaris
åkermynta	Mentha arvensis
ängsbräsma	Cardamine pratensis m fl.

22.08.1968.

VIA93522-35-68

Förslag till bestämmelser för naturreservatet Pålsbo ängarLäge: Södra Göstrings kommun, Åsbo sockenKartor: Topografisk 8F Linköping SV i skala 1:50 000

Ekonomisk 8F Tuddebo Oc i skala 1:10 000

Geologisk Strålsnäs, SGU, Ser Aa, N:o 154, i skala 1:50 000, från år 1924

Fastigheter, arealer och ägare

<u>Fastighet</u>	<u>hektar</u>	<u>ägare</u>
Pålsbo 1:1	c:a 5,0	Kyrkan, Åsbo pastorat
Sätra 1:1	c:a 0,5	Martin Pettersson

Grund för och syfte med reservatet

Grunden för reservatbildningen utgör ängarnas värdefulla natur med en rik flora och vegetation samt områdets hävd enligt gammal sed med bl a årligen förekommande slåtter.

Syftet är att bevara en väl utbildad löväng med dominerande hasselbuskar och enstaka ekar.

Föreskrifter jämlikt 9 § naturvårdslagen

Av de intrång som ägarna enligt 9 § naturvårdslagen kan förpliktas tåla skall i detta fall endast gälla skyldighet att tåla erforderlig vegetationsröjning och områdets övriga skötsel, såsom slåtter i slåtteräng och anordningar för iordningsställande av en parkeringsplats och för utmärkande av reservatområdet.

Föreskrifter angående nyttjanderättsinnehavaren

Inom reservatet är det förbjudet

- att uppföra byggnad eller anläggning annat än för allmänhetens sanitära behov
- att spränga, schakta, gräva eller bedriva täkt i någon form med undantag av underhåll av befintlig väg
- att utföra fyllning av något slag
- att anlägga ny väg

22.08.1968.

VIA93522-35-68

- att anordna upplag annat än i samband med områdets skötsel
- att framdraga luftledning
- att plöja eller utföra annan mekanisk markberedning
- att tillföra växtnäringsämnen
- att utan tillstånd av skogsvårdsstyrelsen avverka träd eller röja i buskskiktet
- att bedriva skogskultur
- att ändra florans sammansättning genom att införa nya arter
- att upplåta plats för camping eller uppställa eller upplåta plats för husvagn

Föreskrifter gällande allmänheten

Inom reservatområdet är det förbjudet

- att uppgräva örter eller att plocka blommor, mossor, lavar och svampar för försäljning
- att tälta eller uppställa husvagn
- att på störande sätt utnyttja radiomottagare, grammfon, bandspelare eller dylikt

Länsstyrelsen erinrar om de förbud som allmänt gäller beträffande annans områden, varvid här må nämnas

- att skräpa ned i naturen med plåt, glas, plast, papper, avfall eller annat, så att därav kan uppkomma otrevnad eller skada för annan (23 § naturvårdslagen)
- att olovligen av växande träd taga gren eller ris eller på annat sätt skada växande träd (12 kap 2 § andra stycket, brottsbalken)
- att årligen under tiden 1.3 - 20.8 släppa lös hund i mark där villebråd finns. Under annan tid av året skall hund hållas under sådan tillsyn som erfordras för att hindra att den driver eller förföljer villebråd (12 § jaktstadgan).

Vård- och förvaltningsbestämmelser

1. Reservatet skall förvaltas av skogsvårdsstyrelsen i samråd med stiftsnämnden respektive enskild markägare.
2. Skogsvårdsstyrelsen skall i samråd med kyrkan och enskild markägare utföra sådana naturvårdande röj-

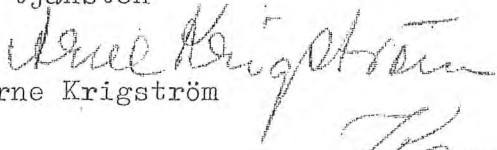
22.08.1968.

VIA93522-35-68

ningar, som erfordras. För naturreservatet Pålsbo ängar föreslages följande. Årligen återkommande slätter (maskinell och för hand) bör ske i slutet av juli på öppna ytor och i gläntor inom hela det område, som föreslages till naturreservat och i samma utsträckning som tidigare har förekommit. För närvarande sker slätter på partierna närmast mangårdsbyggnaden. De slådda ytorna är relativt öppna med enstaka träd, främst ek och björk samt någon lind. Vissa delar saknar trädskikt men karakteriseras av hassel. I Pålsbo ängar är en viss röjning i träd- och buskskikt nödvändig i synnerhet intill den södra ägogränsen. Eventuellt bör en restaurering ske etappvis för att skydda fältskiktet mot alltför snabba förändringar t ex av vatten- och ljusförhållandena. Där slättern upphört för några år sedan, växer gläntorna snabbt igen med aspely och björk. Vid röjning bör ask, ek, hägg, lind, oxel, rönn och vildapel gynnas på de övriga lövträdens bekostnad. Alla barrträd borttages. De högvuxna och vidlyftiga hasselbuskarna bör föryngras och glesas ut på sådant sätt, att buskarna får den för hassel i lövängar karakteristiska strutlika formen (d v s med en smal bas). Den nuvarande karaktären med relativt stora öppna ytor intill mangårdsbyggnaden samt sluttningen ner mot Åsboån bör bibehållas liksom något parti utan trädskikt, men med dominerande hassel, medan den södra delen av lövängen bör präglas av både träd- och buskskikt. På våren bör helst kvarliggande löv, grenar o dyl räfsas ihop och brännas på lämplig plats inom ängen. Eventuellt kan askan spridas ut på slätterytorna, dock ej på en nyröjd äng på grund av risken för näringsöverflöd och därmed uppkomsten av en tät och icke önskvärd ogräsflora. Träden i Pålsbo bär inga spår efter hamling, varför lövtäkt kan uteslutas även i fortsättningen. Bete av nötboskap har i ringa grad skett under senare år. Betesdrift bör undvikas eftersom ängsvegetationen kan skadas i stora delar på den av grundvatten genomsilade sluttningen.

3. Reservatet skall genom skogsvårdsstyrelsens försorg utmärkas i enlighet med statens naturvårdsverks anvisningar.

I tjänsten

Arne Krigström

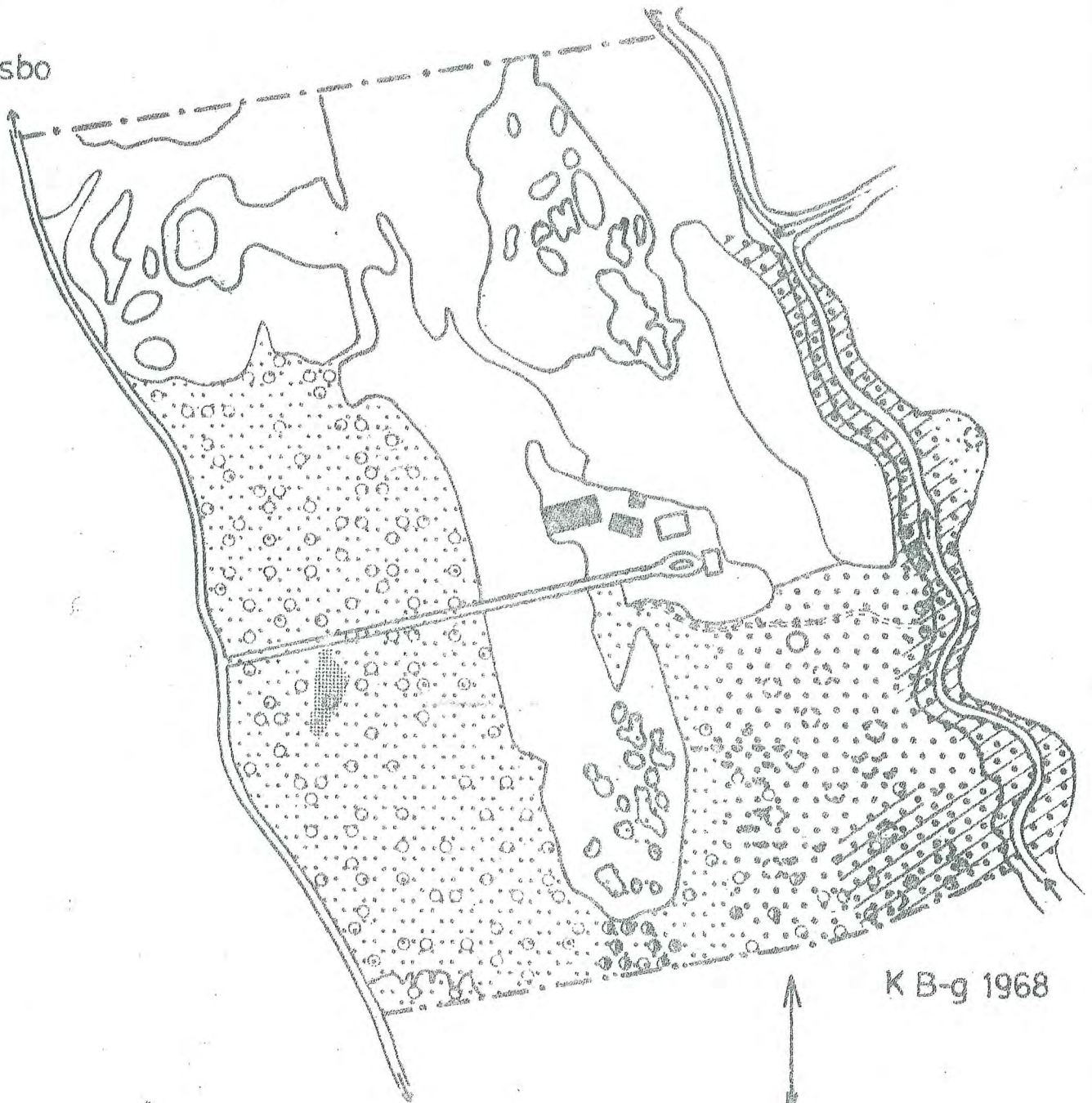

Karin Brunsberg

PÅLSBO ÄNGAR

B₂:2

Vegetation

Åsbo

K B-g 1968

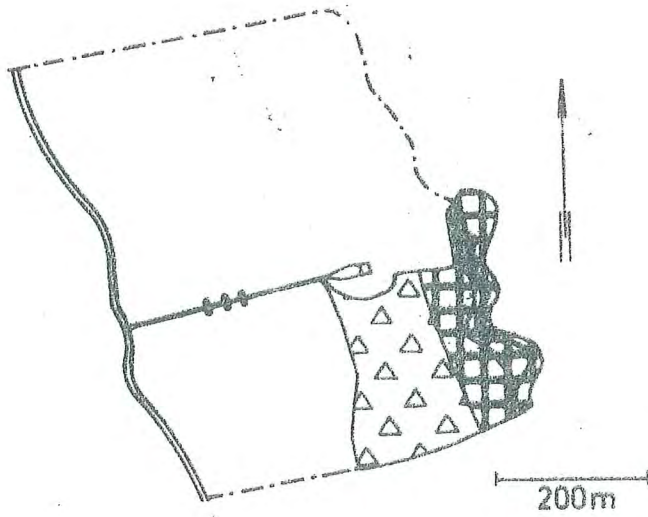
Malexander

200m

PÅLSBO ÄNGAR

B₂:1

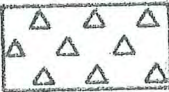
Jordarter

Organogena
sediment

Morän

ÄNGSVEG

TORRÄNG

FUKTÄNG

KULTURMARK

MOSAIKVEG

LIND

EK

ALM

BJÖRK

AL

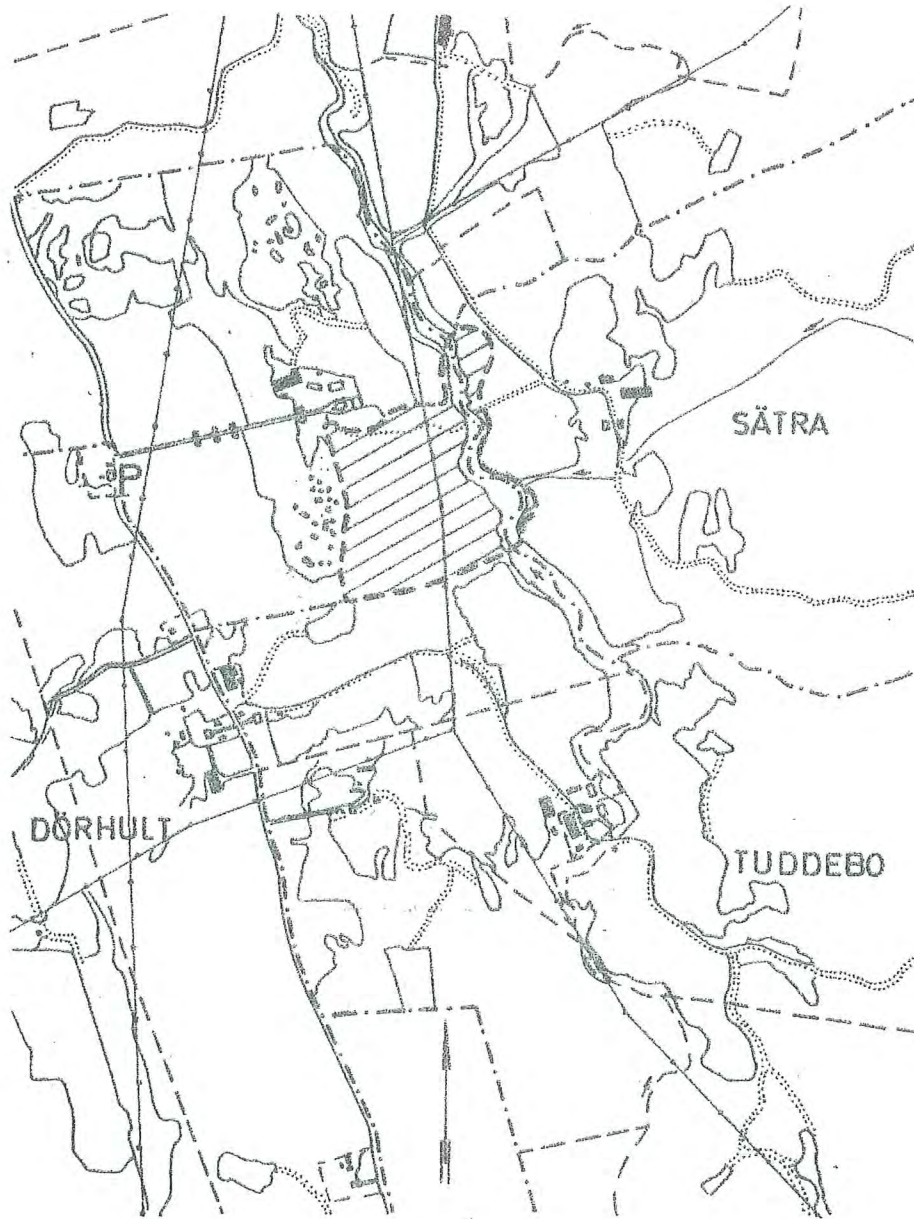
HASSEL

Teckenförklaring till karta B₂:2

PALSBO

B₂:3

200 m

SLÅTTERÄNG

PARKERING

FÖRESLAGEN RESERVATGRÄNS

29.07.1968

IIIR11-4-66

Naturvårdssektionen
Naturvårdsassistent
Karin Brunsberg

Kopia
kn mapp
allm mapp
plan
ägare

FÖRSLAG TILL NATURRESERVAT FÖR SÄTTRA ÄNGAR PÅ FASTIGHETEN SÄTTRA 2:1, RÖKS SOCKEN, ALVASTRA KOMMUN

Vid länsstyrelsens naturvårdssektion pågår undersökningar av hävdade ängar i länet. Avsikten är att välja ut några ur rekreationssynpunkt lämpliga och för länet representativa ängar att avsättas som naturreservat. Ett samtidigt krav är att olika naturtyper på detta sätt blir bevarade. Som ett led i dessa undersökningar har Sättra ängs- och hagmark inventerats.

Efter besiktning den 18 juni 1968 föreslages att Sättra ängar avsättes som naturreservat. Området är ett lämpligt utflyktsmål. Skogar, sjöar och odlad mark i omgivningarna gör landskapet omväxlande. Det föreslagna reservatområdet ligger endast c:a 3,5 km söder om E 4 vid väg 507 mot Tranås. Via en avtagsväg mot Tjurhuvud (väg 506) kan man åka bil genom reservatet. Förutom det föreslagna reservatets naturvärden (se följande beskrivning) och gynnsamma geografiska läge är markägaren synnerligen positiv till reservatbildningen.

Beskrivning

Den gamla brukningsformen för Sättra ängar var slätter med lie i slutet av juli. Detta bruknings sätt fortgick för hela området fram t o m år 1940. Därefter har slättern inskränkts till allt mindre ytor men pågår fortfarande. Större delen av ängeten är numera hagmark. En stark igenväxning har skett trots att den nuvarande ägaren nedlagt ett stort arbete och betydande kostnader på röjning.

I den följande beskrivningen anges svenska växtnamn enligt Krok-Almquist: Svensk Flora, 1957 och latinska växtnamn enligt Hylander: Förteckning över Nordens Växter, 1955.

Träden i lövängsområdet utgöres främst av ek (*Quercus robur*) och björk (*Betula verrucosa*). Hasselbuskarna (*Corylus avellana*) har på grund av utebliven lövtäkt blivit vidlyftiga och högvuxna. Övriga lövträd i slätterängsområdet och även i hagmarken utgöres av apel (*Malus silvestris*), hägg (*Prunus padus*), oxel (*Sorbus*

29.07.1968

IIIR11-4-66

intermedia), rönn (*Sorbus aucuparia*) samt enstaka ask (*Fraxinus excelsior*) och lind (*Tilia cordata*). Av asp (*Populus tremula*) förekommer dels höga träd med stor fröproduktion och dels rikligt med sly. Aspinslaget är mest framträdande i hagmarken med en delvis hög täckningsgrad av aspsly. I ängset finns högvuxna aspar, medan sly förekommer i skogsbyn o dyl där slätter ej skett under senare år. Lövängen utgör ett vegetationskomplex där flera helt olika växtsamhällen omväxlar med varandra. Belysningsförhållandena gör att florans få olika sammansättning dels på de öppna gläntorna mellan träden och dels i skuggan av träd och buskage.

Beroende på fuktighetsförhållandena förekommer dels torrängs- och dels fuktängsvegetation. Ett stort antal växtarter förekommer (c:a 160 registrerades i juni 1968). Härifrån kan nämnas t ex

bockrot	<i>Pimpinella saxifraga</i>
brudbröd	<i>Filipendula vulgaris</i>
buskviol	<i>Viola hirta</i>
fibbla	<i>Hypochoeris maculata</i>
"	<i>Leontodon hispidus</i>
gullviva	<i>Primula veris</i>
gulviol	<i>Lathyrus pratensis</i>
jungfrulin	<i>Polygala vulgaris</i>
klöver	<i>Trifolium medium</i>
"	" <i>montanum</i>
"	" <i>pratense</i>
kornfibbla	<i>Scorzonera humilis</i>
kovall	<i>Melampyrum pratense</i>
"	" <i>silvaticum</i>
kärringtand	<i>Lotus corniculatus</i>
liljekonvalj	<i>Convallaria majalis</i>
ormbär	<i>Paris quadrifolia</i>
ormrot	<i>Polygonum viviparum</i>
prästkrage	<i>Chrysanthemum leucanthemum</i>
rödkämpar	<i>Plantago media</i>
smultron	<i>Fragaria vesca</i>
stenbär	<i>Rubus saxatilis</i>
ängssyra	<i>Rumex acetosa</i>
trollsmör	<i>Trollius europaeus</i>
vildlin	<i>Linum catharticum</i>
vitsippa	<i>Anemone nemorosa</i>
orchidéer	
jungfru Marie nycklar	<i>Dactylorhiza maculata</i>
nattviol	<i>Platanthera bifolia</i>
"	" <i>chlorantha</i>
tvåblad	<i>Listera ovata</i>
gräs	<i>Anthoxanthum odoratum</i>
"	<i>Briza media</i>
"	<i>Bromus hordeaceus</i>
"	<i>Dactylis glomerata</i>
"	<i>Deschampsia flexuosa</i>
"	<i>Melica nutans</i>

29.07.1968

IIIR11-4-66

gräs	Phleum pratense
"	Poa nemoralis
"	" pratensis.

Dominerande i fältskiktet framför allt i hagen är: hundkåx (*Anthriscus silvestris*), kornfibbla (*Scorzonera humilis*), lundstarr (*Carex montana*), skogskovall (*Melampyrum silvaticum*), skogsnäva (*Geranium silvaticum*) och vårbrodd (*Anthoxantum odoratum*). I hagmarken finner man även en del taggiga buskar såsom en (*Juniperus communis*), hagtorn (*Crataegus*), hartsros (*Rosa villosa*), nypon (*Rosa canina*) och slån (*Prunus spinosa*).

Inom det föreslagna reservatområdet finns smärre blöta partier bevuxna med klibbalskog (*Alnus glutinosa*). Brakved (*Rhamnus frangula*), glasbjörk (*Betula pubescens*) och viden (*Salix aurita*, *S. caprea* samt deras många mellanformer) är likaså bundna till fuktig mark. Omnämns kan, att i denna vegetation förekommer fläckvis rikligt med brudborste (*Cirsium heterophyllum*). För övrigt påträffas i fältskiktet t ex

gökblomster	<i>Lychnis flos-cuculi</i>
hästhov	<i>Tussilago farfara</i>
kabbleka	<i>Caltha palustris</i>
kråklöver	<i>Potentilla palustris</i>
kärrfibbla	<i>Crepis paludosa</i>
kärrfräken	<i>Equisetum silvaticum</i>
kärrsilja	<i>Peucedanum palustre</i>
kärrtistel	<i>Cirsium palustris</i>
kärrviol	<i>Viola palustris</i>
revsmörblomma	<i>Ranunculus repens</i>
skogsfräken	<i>Equisetum silvaticum</i>
topplösa	<i>Lysimachia thyrsiflora</i>
vattenmåra	<i>Galium palustre</i>
videört	<i>Lysimachia vulgaris</i>
vänderot	<i>Valeriana officinalis</i>
älgört	<i>Filipendula ulmaria</i>
ängsbrässa	<i>Cardamine pratensis</i>
graminider	<i>Calamagrostis lanceolata</i>
"	<i>Carex canescens</i>
"	" <i>elata</i>
"	" <i>elongata</i>
"	" <i>flava</i>
"	" <i>nigra</i>
"	" <i>panicea</i>
"	" <i>vesicaria</i>
"	<i>Glyceria fluitans</i>
"	<i>Juncus effusus</i>
"	<i>Poa trivialis</i>
ormbunkar	<i>Athyrium felix-femina</i>
"	<i>Dryopteris filix-mas</i>
"	" <i>spinulosa</i>
"	<i>Lastrea dryopteris</i>
"	" <i>phegopteris</i>

29.07.1968

IIIR11-4-66

Slutligen bör påpekas, att i de fuktiga delarna förekommer organogena avlagringar (torv), medan morän täcker den övriga ytan frånsett ett par smärre partier, där urberget går i dagen (karta 1).

29.07.1968

IIIR11-4-66

Förslag till bestämmelser för naturreservatet Sättra
ängar

- Läge: Alvastra kommun, Röks socken, 0,5 km
NV Sättra gård
- Kartor: Topografisk, 8E Hjo SO i skala
1:50 000
- Ekonomisk, 8E Hjo 2i Valla i skala
1:10 000
- Geologisk, Vadstena, SGU, Ser A, N:o
130, i skala 1:50 000, från år 1906.
- Areal: 19 hektar, varav 4,8 hektar slätteräng
och 14,2 hektar betesmark
- Fastighet: Sättra 2:1
- Ägare: Herbert Gustafsson

Grund för och syfte med reservatet

Som grund för reservatbildningen ligger områdets värdefulla natur och kontinuerliga hävd samt områdets betydelse för allmänhetens friluftsliv.

Syftet är att bevara en löväng med slätter och hamling enligt gammal sed samt som jämförelse bevara en hagmark (betad) intill.

Föreskrifter jämlikt 9 § naturvårdslagen

Av de intrång som ägaren enligt 9 § naturvårdslagen kan förpliktas tåla skall i detta fall endast gälla skyldighet att tåla erforderlig vegetationsröjning och områdets övriga skötsel, såsom slätter i slätteräng och bete i hagmark samt anordningar för iordningsställande av en parkeringsplats och för utmärkande av reservatområdet.

Föreskrifter angående nyttjanderättsinnehavaren

Inom reservatet är det förbjudet

- att uppföra byggnad eller anläggning annat än för betesdriftens behov
- att spränga, schakta, gräva eller bedriva täkt i någon form med undantag av underhåll av befintlig väg och iordningsställande av en parkeringsplats
- att utföra fyllning av något slag med undantag av underhåll av befintlig väg och iordningsställande av en parkeringsplats
- att anlägga ny väg
- att anordna upplag annat än i samband med områdets skötsel

- att framdraga luftledning
- att plöja eller utföra annan mekanisk markberedning
- att tillföra växtnäringsämnen i områdena A₁ och A₂ enligt till resolutionen hörande karta
- att utan tillstånd av skogsvårdsstyrelsen avverka träd eller röja i buskskiktet
- att bedriva skogskultur
- att ändra florans sammansättning genom att införa nya arter
- att giva tillstånd till övernattning i tält eller dylikt.

Föreskrifter gällande allmänheten

Inom reservatområdet är det förbjudet

- att skada träd eller buskar
- att uppgräva örter eller att plocka blommor, mossor, lavar och svampar för försäljning
- att sätta upp tält utan ägarens tillstånd
- att uppställa husvagn
- att parkera annat än på därför iordningsställd plats
- att skada hägnader.

Länsstyrelsen erinrar om de förbud som allmänt gäller beträffande annans områden, varvid här må nämnas

- att skräpa ned i naturen med plåt, glas, plast, papper, avfall eller annat, så att därav kan uppkomma otrevnad eller skada för annan (23 § naturvårdslagen)
- att olovligen av växande träd taga gren eller ris eller på annat sätt skada växande träd (12 kap 2 § andra stycket, brottsbalken)
- att olovligen döda, jaga, fånga eller skada djur, bortföra ägg eller bo (2 § jaktlagen och 1 och 2 §§ jaktstadgan)

Vård- och förvaltningsbestämmelser

1. Reservatområdet skall förvaltas av ägaren i samråd med skogsvårdsstyrelsen i länet.
2. Skogsvårdsstyrelsen skall i samråd med markägaren utföra sådana naturvårdande röjningar, som styrelsen

29.07.1968

IIIR11-4-66

finner erforderliga. För Sättra naturreservat har angående den framtida skötseln samråd skett med bitr. länsjägmästare T. Teile, forstmästare U. Ribers, ägaren H. Gustafsson, bitr. skogsvårdskonsulent H. Ogenstedt samt undertecknad. För Sättra ängar föreslages följande.

I Områdena A₁ och A₂ enligt till resolutionen hörande karta, där slåtter skall ske måste röjning vidtagas. Hasselbuskarna är för närvarande förvuxna, vidlyftiga och har många grova grenar. Hasseln måste succesivt föryngras, alla grova grenar borttagas och samtidigt ska man eftersträva, att buskarna får den för hassel i lövängar karakteristiska trattlika formen d v s med en smal bas. En viss gallring bör ske så att buskarna står på c:a 5 - 6 meters avstånd. Önskvärt är att de hasselbuskar som växer intill ekstammar lämnas kvar. Karakteristiska träd för ängset är ask, lind och vildapel. Eftersom de för närvarande är fåtaliga i Sättra, bör de alla bevaras. I slätterängen gynnas ek, hägg, oxel och rönn på de övriga lövträdens bekostnad (här främst björk och asp). Av asp borttages allt sly (hugges eller klipptes så nära marken som möjligt, stubbar penslas med hormonpreparat) och helst även de fullvuxna träden, då de är stora fröspridare. All gran borttages. En gammal sed var att taga lövfoder i ängset. Antingen höggs hela träd ner eller endast grenar (hamling). På Sättra ängar är en viss hamling önskvärd av framför allt ask,

Den årliga slåttern bör ske i juli, helst under dess senare hälft. För att bibehålla det gamla lövängsbruket måste höskörden bortföras, växtnäring ej tillföras liksom ej bete ske.

En hagmark karakteriseras av bete och därmed en viss utarmning av antalet örter i jämförelse med en slätteräng. I hagen är kvantiteten bortförd växtnäring betydligt mindre än i ängen. Hagmarken på Sättra (område B enligt till resolutionen hörande karta) har växt igen betydligt på senare tid genom alltför extensivt bete. Aspslyet är påfallande och bör genom mekaniska och kemiska bekämpningsmedel borttagas. Karakteristiska inslag i en hagmark är ek och björk samt taggiga buskar, som djuren ratar, såsom en, hagtorn och nypon, medan hasseln ej alls har samma dominans som i ängset. Detta bör beaktas vid röjningsarbetet. Även i hagmarken bör all gran borttagas. Antalet betesdjur bör hållas i rimlig proportion i förhållande till arealen.

PM

05 08 8

29.07.1968.

IIIR11-4-66

3. Reservatet skall genom skogsvårdsstyrelsens försorg utmärkas i enlighet med statens naturvårdsverks anvisningar.

I tjänsten

Arne Krigström
Arne Krigström

Karin Brunsberg
Karin Brunsberg

SÄTRA ÄNGAR

B₃:1

Jordarter

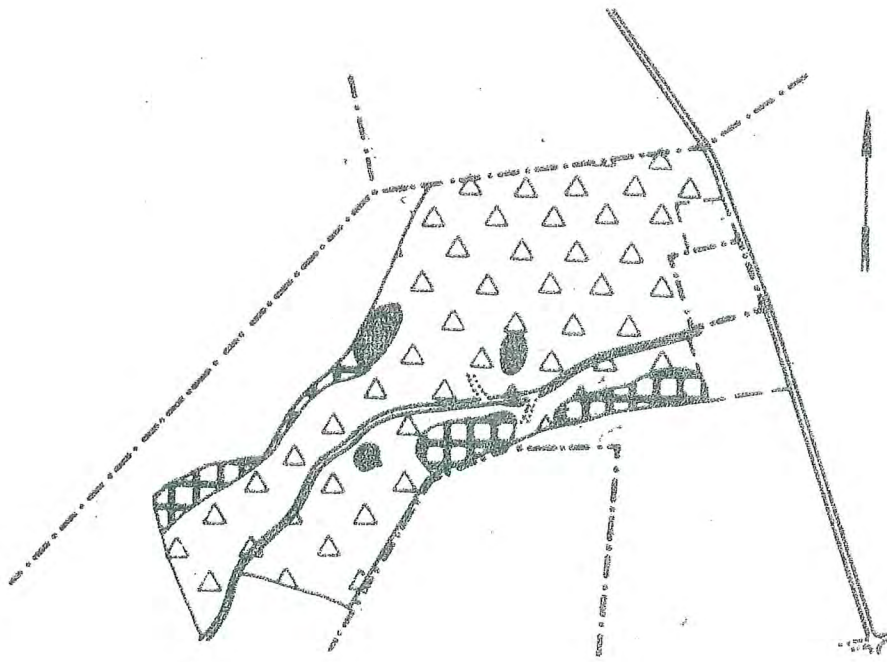
Granitgnejs

Morän

Organogena
sediment

200m

Rök

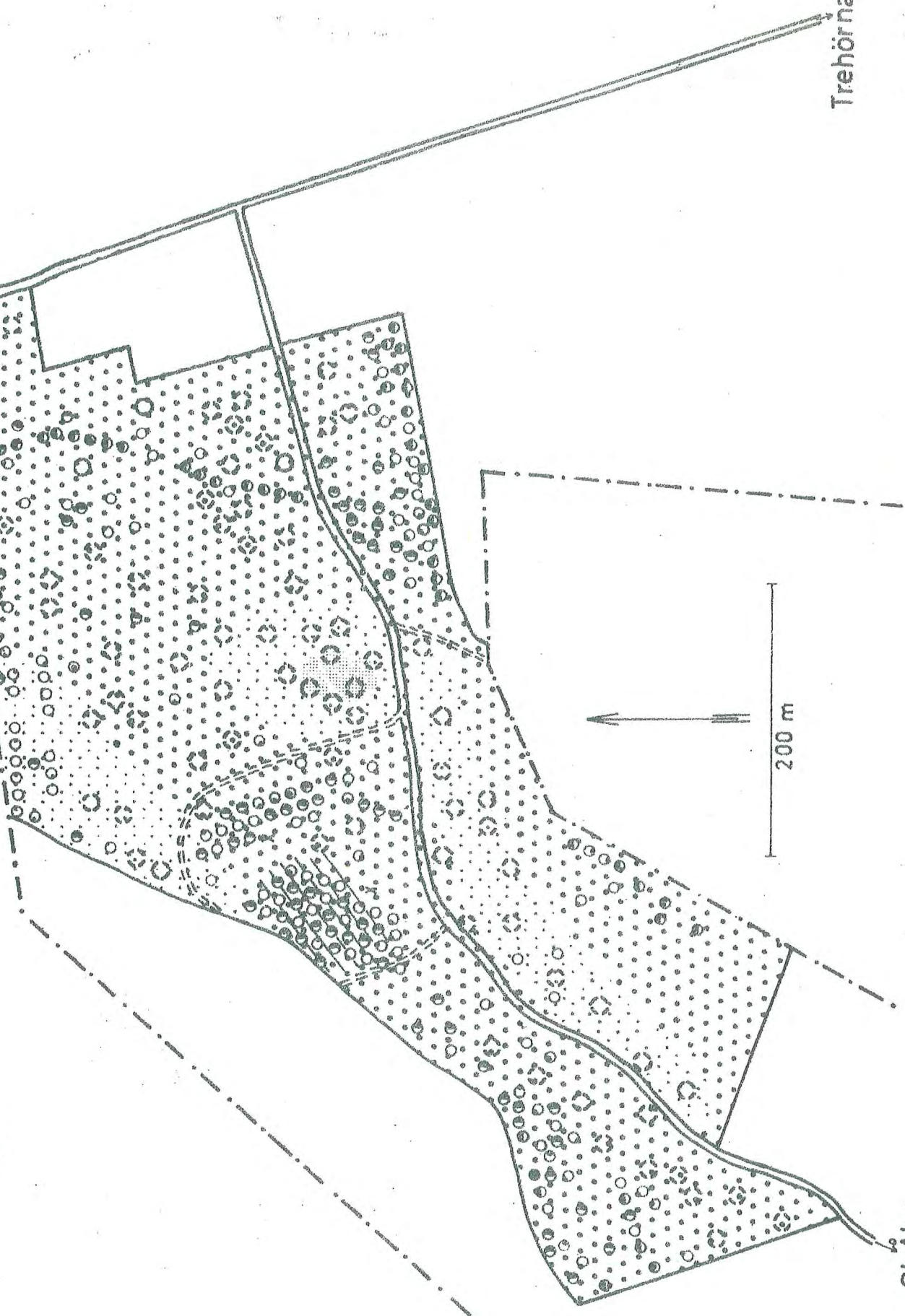
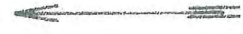
SÄTRA ÄNGS- OCH HAGMARK

B3:2

Trehörna

St Äby

200 m

ÄNGSVEG

TORRÄNG

FUKTÄNG

HEDVEG

GRÄSHED

HÄLLMARK

KULTURMARK

SKOGSVEG.

EK

BJÖRK

AL

LIND

GRAN

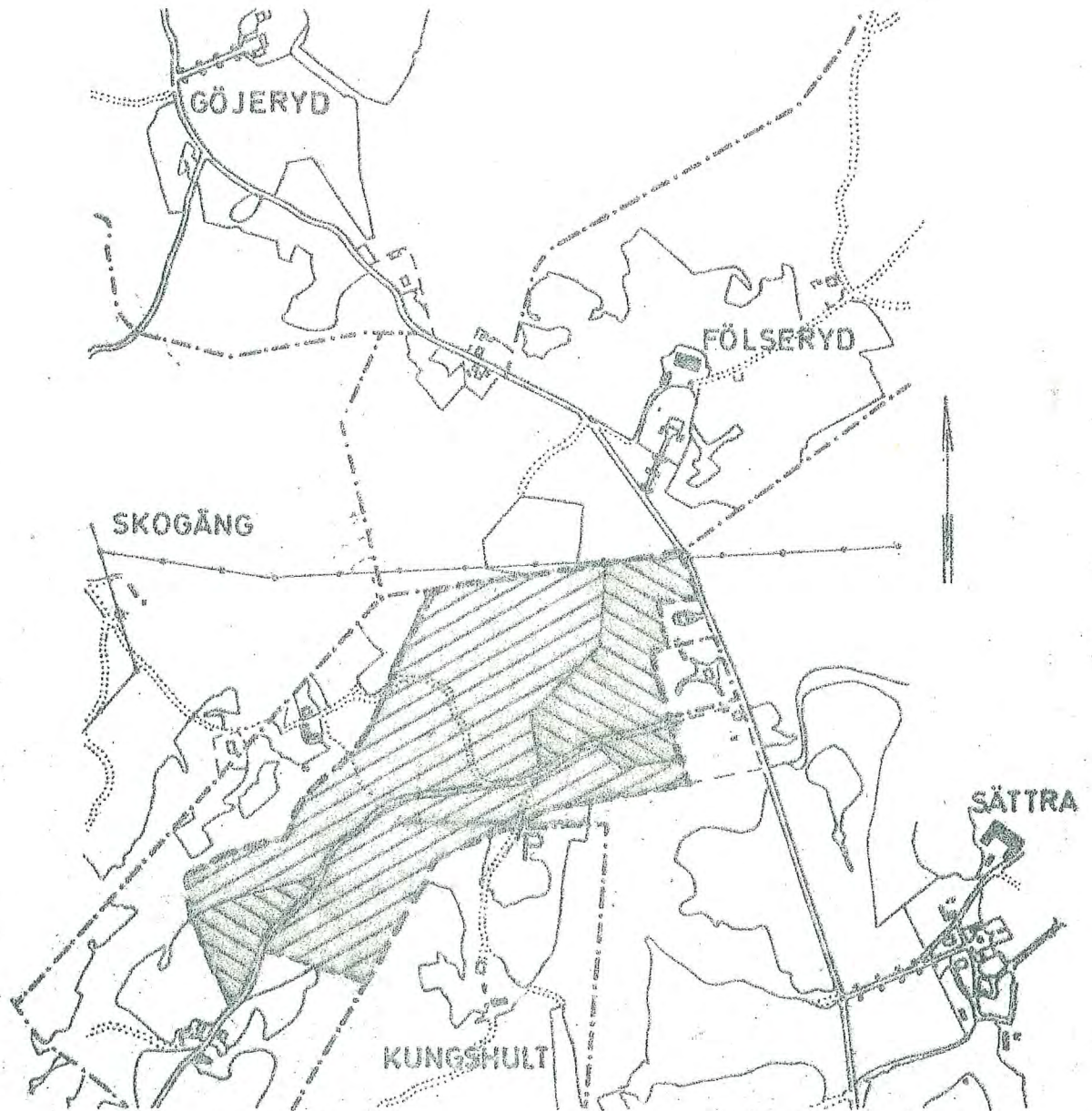
MOSAIKVEG.

hedtyp

ängstyp

Teckenförklaring till karta B₃:2

200 m

SLÄTTERÄNG

HAGMARK

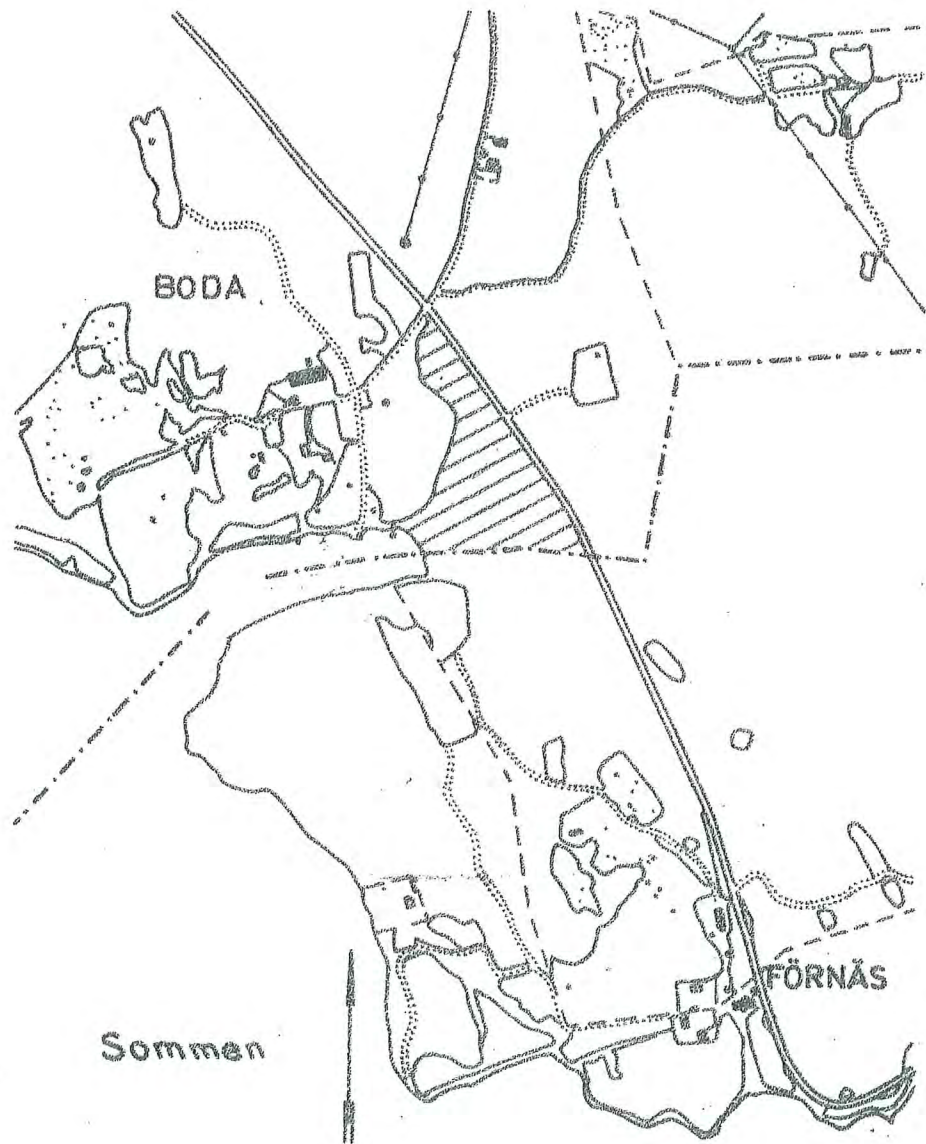

PARKERING

FÖRESLAGEN RESERVATGRÄNS

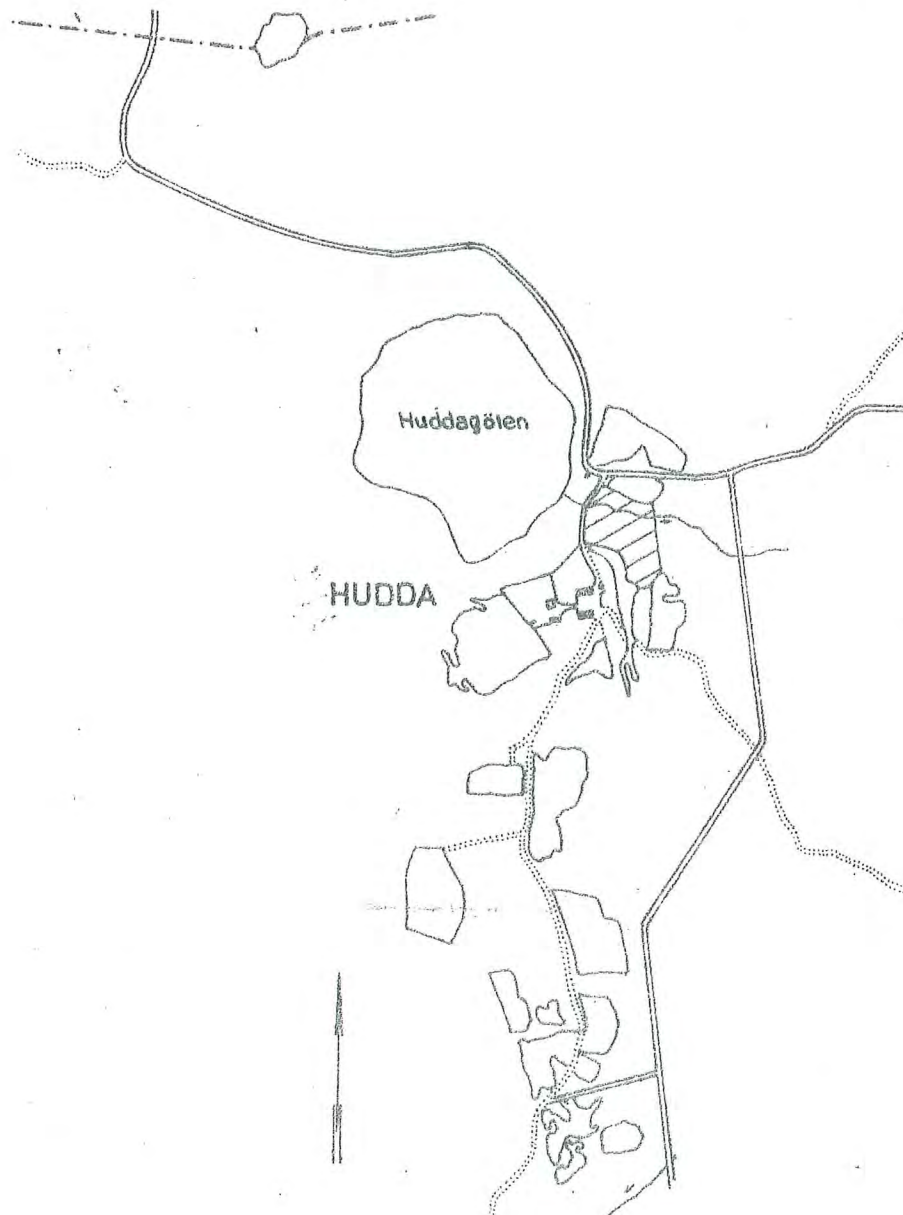
BODA
C:1

200 m

 LÖVÄNG

HUDDA
C2:1

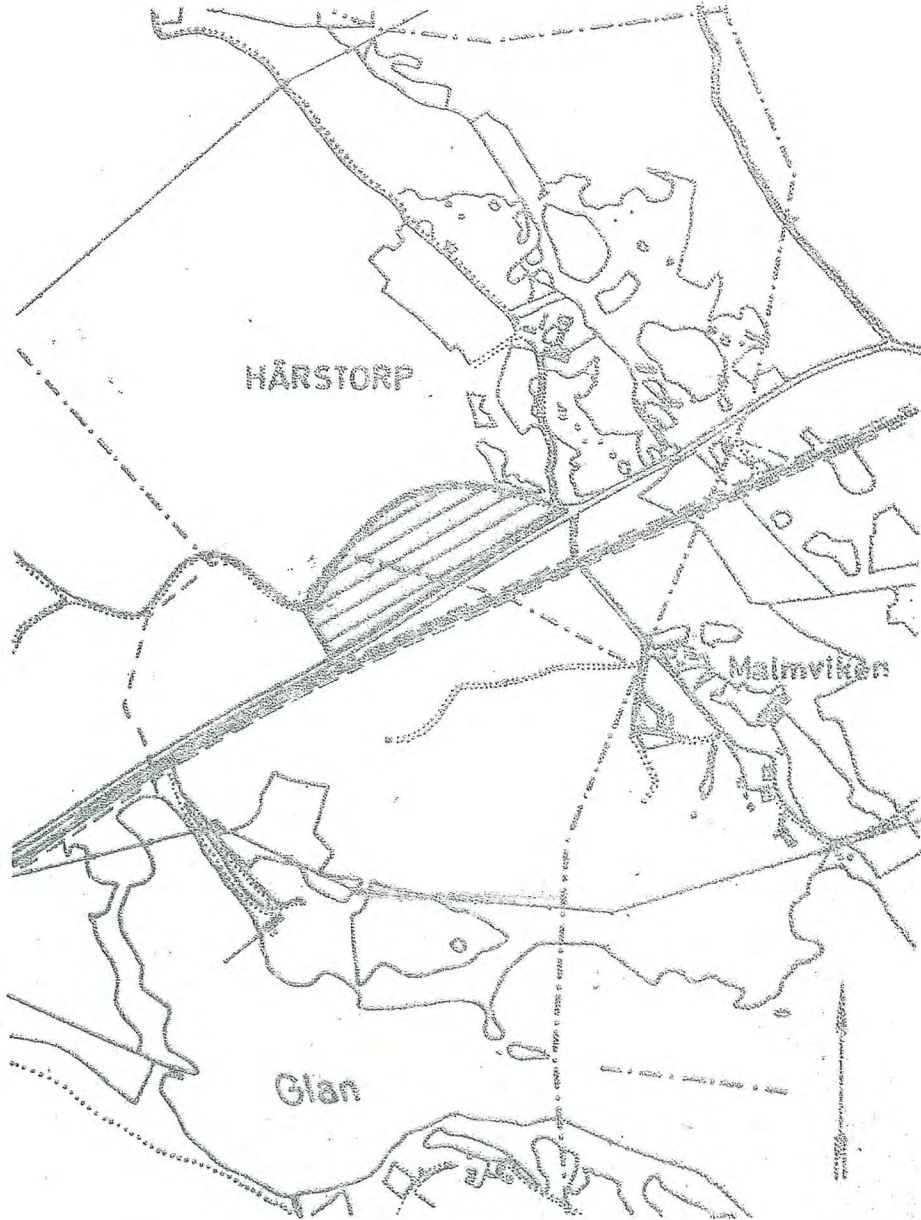
200 m

LÖVÄNG

MALMVIKEN

C3:1

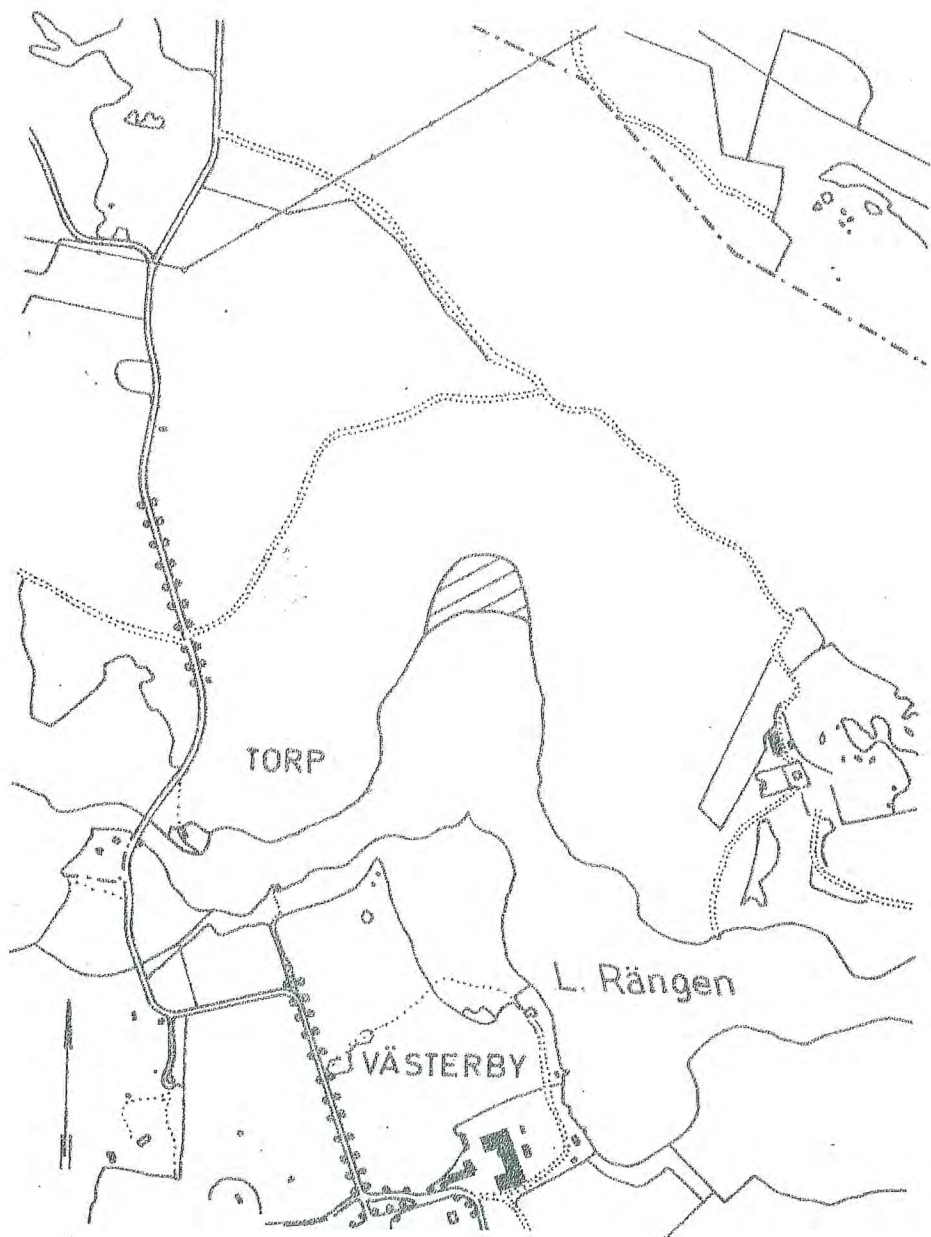
200m

LÖVÄNG

VÄSTERBY

C4:1

200 m

LÖVÄNG

